

Nr. 34 (392), 26 august - 1 septembrie 1997

ANUL VIII

INTERVIU

**IOSIF
SAVA**pag.
8 - 9**WILLIAM TOTOK
EXTREMISM**

pag. 13

PE**INTERNET****CRISTIAN PEDA: PARTIDE ÎN SONDAJ**

pag. 4

DAN PAVEL: SUPRAVIEȚUIREA COALIȚEI

Luni 18 august, am avut curiozitatea să mă uit la emisiunea lui Vartan Arachelian dedicată „unui raport al unui serviciu secret românesc”. Am descoperit că invitați la discuție – paradoxal – pe Valeriu Tabără (PUNR), Adrian Năstase (PDSR) și György Tokay (UDMR). Subiectul? Un material abominabil, publicat de cotidianul *Național* la 14 august 1997. „Raportul” era pus în scenă de pe prima pagină a *Naționalului*. Frontispiciul ziarului cuprindea un titlu uriaș: „ȚINTĂ: TRANSILVANIA”, iar editorialul lui Ion Cristoiu avea cam același ton. Ion Cristoiu insinua, nici mai mult nici mai puțin, complicitatea guvernului Ciorbea „la realizarea felului ascuns al extremiștilor maghiari; acela de federalizare a României și alipirea Ardealului la Ungaria”. „Raportul” dezvoltă în pagina 9 acest ton isteric prin declarații incendiare de genul: „Acțiuni vizînd crearea structurilor complementare și de aservire economică a Transilvaniei”; „Implicarea elementelor maghiare din România în politica neorevisionistă de aservire economică”; „Folosirea unor cetățeni români de naționalitate maghiară sau a unor firme particulare cu patroni de etnie maghiară pentru achiziționarea de terenuri și imobile, eludîndu-se prevederile legislației actuale din România”. Pentru autorii textului, euroregiunile, complementaritatea economică, înfrînturile între județe ori localități erau considerate „concepții diversionist-separatiste... materializate apoi în structuri suprapastate controlate însă de Budapesta și acționînd în sensul obiectivelor acestora”. Colaborarea transfrontalieră, primirea de ajutoare din Ungaria de către asociațiile agricole ale etnicilor maghiari însemnau atentate la siguranța națională.

Furia șovină care dă viață acestor speculații a traumatizat societatea românească vreme de șapte ani. Clica din jurul lui Ion Iliescu și umili mercenari ca Ion Cristoiu au scos iarăși țepușa războiului, ceea ce, într-un fel, e normal. Nu mi se par normale două lucruri.

Mai întii, infectarea, în continuare, a spațiului public al TVR cu propaganda extremistă avînd ca

obiectiv aruncarea României într-un spațiu de subcivilizație. În loc ca „raportului” amintit să i se facă radiografia, să i se descifreze dedesubturile și să se caute responsabilitățile, el a devenit în emisiunea realizată de Vartan Arachelian un material ofensiv la dispoziția liderilor PUNR și PDSR.

A doua întrebare privește responsabilitățile noii conduceri a Serviciului Român de Informații. Ar trebui, în primul rînd, ca acest serviciu să anunțe public, dacă documentul îi aparține sau nu. Iar dacă nu-i aparține,

GABRIEL ANDREESCU

Raportul unui serviciu secret românesc?

atunci trebuie văzut dacă a fost elaborat de alt serviciu. **Existența unor servicii de informații secrete, altele decît cele prevăzute explicit, este ilegală.** Cunoașterea autorilor este cu atît mai importantă cu cît, pînă la alegeri, SRI a fost virful de lance instituțional al politicii naționaliste care marginalizase România. Cînd fac această afirmație nu am în vedere alegațiile încă neverificate privind implicarea sa în evenimentele din Tîrgu-Mureș din 1990, în mineriade etc. Îmi sînt suficiente exemple flagrante, ale rapoartelor SRI prezentate Parlamentului României.

Le amintesc, pentru a arăta imensa răspundere a președintelui Constantinescu și a noului director al

SRI. Astfel, Raportul din luna octombrie 1994 trata drept amenințare la ordinea de drept din România „campania de semnături vizînd susținerea unui proiect de lege privind învățămîntul pentru minoritățile naționale”. SRI nu a uitat nici propaganda împotriva romilor, considerînd că liderii lor ar fi furnizat unor organisme internaționale „date tendențioase despre conflictul de la Hădăreni, deturîndu-l din sfera antisocialului și infracționalității de drept comun în domeniul confruntărilor interetnice”. Aceasta, pentru obținerea unor foloase materiale ori „satisfacerea velleităților de lideri ai etniei la nivel național”.

Raportul SRI prezentat la 23 noiembrie 1995 relua această politică incalificabilă, îndreptată împotriva drepturilor și libertăților elementare, fluturînd drapelul amenințărilor la securitatea națională.

SRI „sprijinea” reforma condamnînd căutarea de informații referitoare la „departamente, agenții de reformă și restructurare, partide politice, sindicate, minorități naționale – mai ales privind etnici maghiari și țigani” (care sînt date de interes public și, desigur, esențiale pentru investiții, sprijin economic și politic etc.). Erau acuzate studiile privind fezabilitatea unor întreprinderi, sintezele asupra oportunităților în afaceri. Critica regimului Iliescu devenise subiectul SRI întrucît era considerată acțiune propagandistică vizînd „prezentarea în exterior a unei imagini deformate asupra realităților românești”, prezentînd România ca o „țară nesigură politic, economic și social, confruntată cu grave disensiuni interetnice, ce ar putea degenera în conflicte deschise, periculoase pentru stabilitatea întregii regiuni”.

În ceea ce privește Raportul SRI, pentru perioada 1995–1996, el nu a mai ajuns la Parlament.

Cu o astfel de „tradiție”, noua direcție a SRI trebuie să impună o cu totul altă politică instituției. Asta presupune clarificarea relațiilor serviciilor secrete cu mașinațiunile furibund-naționaliste. Directorul Costin Georgescu are datoria de a comunica opiniei publice cine sînt autorii documentului imund.

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Stimată redacție,

1. Avem mereu surprize. Aprecieri asupra unor situații și persoane sînt mereu infirmate.

O doamnă face comentarii urbane și ponderate despre ONG-uri, menționînd „neajunsuri” bine cunoscute de toată lumea. Anume, că în timp ce unele își împlinesc bine rostul, altele au luat-o pe de lături și se țin de „afaceri”.

Un domn pe care pînă acum l-am putut aprecia ca civilizat și echilibrat face, ca răspuns la aceste observații perfect justificate, o criză de isterie (mi se pare, în *Adevărul literar*). M-a impresionat extrem de negativ contra-argumentația. Doamna spune un lucru simplu și clar: domnul o acuză de o mie de păcate, cu totul în afara subiectului dezbătut. M-a consternat însă, în acel articol lăbărtat, agresivitatea furibundă și tonul de „ușa cortului”. Deși domnul pare a fi cetățean al unei mari democrații, vechi deprinderi răbufnesc respingător. Ce surpriză dezamăgitoare!

2. Am aflat despre lista unor conturi abandonate în băncile elvețiene, recent publicate. Am avut noi motive de mare tristare. Iată, mi-am zis, un model al respectului față de om. Solicitanților li se oferă mape cu lămuriri de procedură, în care este închisă o serie de întrebări și răspunsuri. Textele sînt redactate în limbile de circulație, dar și în limba română. Se oferă, la cerere, lămuriri suplimentare. Nu există procese judiciare costisitoare. Totul este gratuit.

Care este situația bunurilor furate, în țara noastră? O ceață deasă și urtă miroitoare învăluie întreaga problemă. Nu e nevoie să arăt dificultățile, nesiguranța și obstacolele violente puse în calea solicitanților. Ele se știu prea bine. Din vechime, statul a fost prin părțile noastre un fel de dușman al cetățenilor, mereu jupuit, uneori cu pretexte și șicane, altele cu ciomagul și moartea. Cetățeanul a evoluat în consecință, eschivîndu-se de la datoriile sale elementare și îmbibîndu-se de moravuri antisociale.

În zilele noastre, lucrurile nu par a merge pe o cale mai bună. Și azi se omoară cu bicul calul care trage mai bine la căruță și este răsfățat cel lenes și viclean. Oamenii sînt purtați cu vorbe mai mult sau mai puțin mieroase. Prea desori autoritățile declară că nu știu sau nu sînt informate, deși sînt plătite ca să știe și să fie informate.

Ne plîngem pe la toate porțile internaționale că nu sîntem destul de respectați, că nu li se acordă suficientă considerație. Facem eforturi ridicole (și foarte costisitoare) pentru „îmbunătățirea imaginii”. Ar trebui să fie evident că asemenea acțiuni sînt sortite să rămînă păguboase, în lipsa respectului sînt ce trebuie dat cetățeanului, muncii de calitate sau drepturilor legitime. Iar aceste drepturi trebuie date din principiu și din oficiu, fără nici un efort sau cheltuielă din partea solicitantului îndreptățit. Asta se înțelege prin civilizație.

Mai trebuie remarcat că, de teama unor consecințe internaționale și de spaima refuzării unor împrumuturi (pe care nu se prea știe cum le vom restitui), guvernanții noștri sînt mai degrabă dispuși să acorde prioritate unor neromâni. Nu este nimic rău în asta. Rău este că românii sînt duși cu vorba, știindu-se că pe ei nu are cine să-i aperse. Inutil vă zbateți, domnilor guvernanți, să ameliorați imaginea țării și a statului, atît timp cît vă desconsiderați propriii concetățeni. Lumea internațională, cu toate complimentele de circumstanță pe care vi le acordă uneori, nu poate fi păcălită (așa cum, se pare, credeți). Ea vă cîntărește mereu după criteriile adevăratei civilizații, pe care le ignorați, cu mai multă sau mai puțină rea-credință. (...)

M. Cimpoieru
Mijloceni Bărgăului, 25 iulie 1997

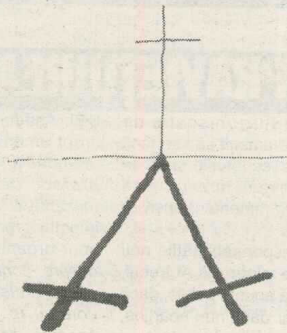
Mult stimată redacție,

Aș dori să dau o „Replică” la un „Drept la replică” – al domnului Pufulete Silviu-Petre.

În 1944, a început sabotarea și distrugerea statului român de către noii barbari din Orient – comuniștii. Pentru aceasta trebuiau eliminate cele mai importante piedici ce stăteau în calea comuniștilor: Biserica Greco-Catolică, instituția Monarhiei, elita și clasa socială de mijloc și elita morală a Bisericii Ortodoxe Române. Încetul cu încetul, stîlpul statului român – pe care i-am numit mai sus – au început să fie clătinați și doborîți. La această distrugere a contribuit Biserica Ortodoxă, care s-a împotrivit prea puțin noii puteri, ba chiar a încercat o conviețuire cu noua putere comunistă.

Biserica Greco-Catolică, nefind compatibilă cu noua religie – comunismul –, este desființată de proaspăt instaurata putere. Iar Biserica Ortodoxă s-a făcut părtaşă la jefuirea și asasinarea Bisericii Greco-Catolice, aprobînd actul criminal al desființării prin preluarea patrimoniului Bisericii Greco-Catolice.

Căci ce poate fi mai grav decît **furtul credinței** – aceasta este în fond furtul lăcașurilor de cult greco-catolice, lipsindu-i pe credincioșii respectivei biserici de locul de rugăciune, de locul înfîlîrii cu Dumnezeu? Ce poate fi mai samavolnic decît **apărarea furtului** (și susținerea lui) – lucru la care s-a pretat Biserica Ortodoxă?

Iar astăzi, Biserica Ortodoxă nu vrea să fie reparate nedreptățile unui regim pe care toată lumea de bună-credință îl consideră criminal (regimul comunist). Astfel, Biserica Ortodoxă devine parte la deciziile regimului comunist, acoperîndu-i și susținîndu-i ilegalitățile, falsurile, jafurile și ororile. De aceea d-l Pufulete greșește cînd afirmă în „Dreptul la replică” următoarele: „*Afirmăția că Biserica Ortodoxă și-a dat mina cu statul comunist în desființarea Bisericii Unite cu Roma este, cred, total falsă*” (...)

D-l Pufulete comentează mai departe: „*Biserica Ortodoxă Română este, și subliniem, este Biserica națională*”. Total greșit, din cel puțin două motive: românii nu sînt ortodocși în proporție de 100% și, mai important, Biserica Ortodoxă Română, și subliniem, **nu promovează și nu apără** interesele obiective și pragmatice ale poporului român.

În continuare, d-l Pufulete folosește expresia „*Biserica Ortodoxă Română, această instituție venerabilă a neamului românesc*”. Mai bine să reauzim ce spunea Corneliu Coposu – recunoscut ca un comentator obiectiv, lucid, chiar îngăduitor cu torționarii săi ori cu alții care au greșit: „*cea mai bună comportare au avut-o preoții greco-catolici. În rîndul lor n-au existat fisuri, n-au existat oameni cu ținută nedemnă... Oamenii ăștia erau înzestrați și cu un curaj care îi determina să țină zilnic predici*

și să caute să-i instruiască religioș pe semenii lor din pușcărie. Acum mă duc la extrema cealaltă. Au dovedit o comportare condamnabilă cîțiva ofițeri și unii preoți ortodocși”. (Toate acestea se întîmplau în închisorile prin care a trecut Seniorul, Corneliu Coposu.) Așadar, venerabilitatea Bisericii Ortodoxe Române țin de domeniul fantasticului...

O altă idee a d-lui Pufulete: „*Legea Boilă nu ar trebui să se oprească la realitățile anilor '48. Ar trebui să se întoarcă la anii 1700*”. Întorcîndu-ne la 1700, vedem că prigoana împotriva Bisericii Ortodoxe a fost dusă de niște străini (habsburgii) – nici românii greco-catolici neavînd o viață ușoară – în timp ce, de la 1945 încoace, prigoana împotriva Bisericii Greco-Catolice este dusă de români (românii ortodocși). Iar astăzi, neclintirea în **refuzul restituirii în întregul adevărului și dreptății** (într-aci și refuzul restituirii lăcașurilor greco-catolice) ne face să-i dăm dreptate lui Bolintineanu cînd afirma că „*românii pentru români sînt mai cruzi decît turcii*”.

Revenind la situația de astăzi, trebuie spus că în multe localități transilvane cei care își cer înapoi bisericile sînt amenințați și agresați de comandouri formate de preoții ortodocși. În alte localități, chiar dacă sînt mai multe lăcașuri de cult (dintre care unul ridicat de greco-catolici), preoții greco-catolici li se interzice intrarea și susținerea slujbelor religioase pentru credincioși; în aceste condiții, preoții greco-catolici își desăvoară predicile în aer liber. (În comuna Mihail din jud. Alba sînt două biserici – una clădită de greco-catolici la sfîrșitul veacului trecut. Restituirea bisericii către greco-catolici este blocată pe motiv că aceștia constituie doar un sfert din populația comunei.) În cazul în care greco-catolicii li se permite ținerea slujbelor religioase în biserică alături de ortodocși, primii trebuie să suporte refuzuri, violențe, șicanări repetate. În această situație, singura soluție este separarea și restituirea bisericilor către greco-catolici. Atitudinea arrogantă și violentă a Bisericii Ortodoxe față de Biserica Greco-Catolică arată că aceia care reprezintă Biserica Ortodoxă nu sînt oameni civilizați, democrați (ceea ce ei aspiră să devină), iar Biserica Ortodoxă nu este o biserică europeană (ceea ce susține), ci una orientată, asiatică. Împersurarea, violența verbală și fizică împotriva minorității (astăzi) populații greco-catolice din Transilvania riscă să se transforme într-o **nouă noapte a Sfîntului Bartolomeu** (...)

Din fîcîre, starea tensionată interconfesională nu se regăsește în întreaga Romînie. În Banat (cea mai evoluată și civilizată regiune a Romîniei) este o atmosferă conciliantă, iar IPS Corneanu face încercări extraordinare pentru realizarea unui veritabil ecumenism. Mitropolitul Corneanu face parte din elita morală a Bisericii Ortodoxe – elită ce încearcă reformarea în interior a respectivei instituții, șansele de succes sînt însă reduse de reticența și înrîncenarea ierarhiei Bisericii Ortodoxe. Venerabilitatea de care se vorbea mai devreme este reală în cazul IPS Corneanu, însă nu are deloc a face cu Biserica Ortodoxă Română în ansamblul ei (...)

Alexandru Brok (student)
Alba Iulia, 24 iulie 1997

Stimată redacție,

Controversa iscată de ordonanța de urgență a guvernului privitoare la modificarea **Legii învățămîntului** (în speță cel în limbile minorităților), ieșirile intempestive ale celor chemați să formeze opinia publică (editorialistii cotidianelor centrale) dovedesc, o dată în plus, nu atît potențialul enorm de intoleranță a unei bune părți a societății românești, cît lipsa cronică de informații referitoare la condiția de minori-

tar în Europa, în general, și în Romînia, în particular. Există în Germania un studiu asupra imaginii islamului în manualele școlare din această țară, ca să nu mai vorbim de cele devenite clasice privind percepția evreului, a iudaismului. În Occident nu există manualul unic de istorie (sau de orice altă materie), de aceea aceste studii au necesitat o cercetare extrem de laborioasă, ele trebuind să acopere o gamă foarte largă de publicații de uz didactic. La noi, un studiu similar asupra percepției minorităților prin prisma manualelor ar implica un volum mult mai redus de muncă, travaliu care ar putea fi asumat de un singur om. Lansez aici invitația de a cerceta impactul manualului (unic!) de istorie asupra imaginii colective românești al ultimelor decenii, în speță asupra imagologiei româno-maghiare. O observație esențială este aceea că o bună parte a miturilor istorice este definită negativ, în opoziție cu imaginarul colectiv al „celuilalt”, atunci cînd acest „celălalt” se întîmpla să revende „drepturi istorice” similare. Cred că rezultatele acestui studiu vor putea reduce înrîncenarea polemicilor româno-maghiare, vor scoate în vîileag sursa anumitor clișee mentale care se repetă cu obstinție în discursul publicistic românesc. Drept călăuză metodologică a acestui studiu de imagologie aș indica excelenta carte a lui Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*. Propun „patrioții naționali” de la cotidienele bucurărești, mulți dintre ei oameni care nu cunosc din proprie experiență ce șansă istorică superbă a însemnat (și doresc să cred că mai însemnă) conviețuirea multietnică, de exemplu, din Banat, o maximă a primului rege al (*horribile dictu!*) Ungariei, Ștefan cel Sfînt: „*Unius linguae unusque moris regnum imbecille et fragile est*” („Țara cu o singură limbă și un singur obicei este fără viață și stricăcioasă”) (*Sancti Stephani Regis de morum institutione ad Emericum ducem*, un fel de *Învățătură ale lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* în variantă maghiară, dăfind de la începutul secolului XI). Această învățătură a europeanului întemeietor de țară avea să fie apîrî contestată, în a doua jumătate a secolului XIX, de către naționaliștii maghiari („o afirmație ce trebuie pusă la îndoială”, Lajos Kossuth, „Scrisorile mele din emigrație”, Budapesta, 1880-1882, „sfînta greșală”; Gábor Kazinczy, într-o cuvîntare din 1861). Restrîngerea drepturilor minorităților, îndeosebi prin legile privitoare la învățămînt după 1883, vor duce la radicalizarea lor, pînă la dorința manifestă de secesiune. Oare naționaliștii români și slovaci de astăzi nu au învățat nimic din greșelile naționaliștilor maghiari din secolul trecut? Loialitatea minorităților naționale nu poate fi asigurată decît printr-un minim de confort civic, de care țin, de exemplu, posibilitatea de a învăța în limba maternă la orice nivel și inscripțiile bilingve, lucruri posibile într-o țară ce se consideră că ea stat național, Italia. Cunoșc practica autonomiei sud-tiroleze în Italia, de șase ani, timp în care m-am putut convinge și de loialitatea etnicilor germani de acolo față de statul italian care nu-i consideră cetățeni de mîna a doua, buni doar să plătească impozite și să se asimileze sirguincios. Dacă mi se va spune că Ungaria istorică nu era un stat național, pe cînd Romînia de azi este unul chiar unitar (de ce nu și „omogen”, obsesia lui Ceaușescu), voi răspunde tot cu o sentință a unui rege maghiar, Coloman Cărturarul (1073-1114): „*De strigis quae non sunt nulla quaestio fiat*” („Despre vrăjitoarele care nu există să nu se facă vreo anchetă”).

Cu sinceră considerație pentru revista dumneavoastră,

Adrian F. Rieger
Arad, 11 august 1997

EMIL HUREZEANU

Servicii și contraservicii

Recenta demisie a directorului SIE, Ioan Talpeș, căruia gradul de general i se declină cu o emfază nepusă la îndoială, ne dă prilejul unor reflecții mai generale despre spionaj, serviciile și contraserviciile sale, în societatea democratică.

Să observăm mai întâi cât de puțin știm despre SIE. Serviciu militar sau militarizat, SIE, așa cum sugerează și acronimul, e mai degrabă o realitate sie(și) suficientă. El nu aparține Ministerului Apărării Naționale, așa cum serviciul federal de informații din Germania (BND) nu este coordonat nici de guvern, prin primul-ministru, așa cum e cazul serviciului similar în Franța. Directorul SIE e subordonat Consiliului suprem al apărării, condus de șeful statului, fără să existe încă, după peste 7 ani de democrație formală și peste 7 luni de schimbare democratică reală, o lege specială organică a SIE. SIE este o unitate militară de spionaj, constituită după model sovietic, apoi revizuită de ceașism, reconstituită după pacepism – fuga spionului-șef Pacepa, în 1978, dereglând dictatura chiar mai mult decât serviciul. După 1989, mai toată lumea s-a ocupat de securitate, pentru că cu ea avusesse de-a face. Paradoxal sau nu, în salții și după alte probe impuse de hărtoapele sau gropile democratizării – vezi Berevoești –, securitatea s-a transformat mai mult decât SIE, rămânând mereu, împreună cu Virgil Măgureanu. În prim-planul scenei. Dacă Pacepa, prin memoriile sale, ne-a făcut să înțelegem mai bine că de fapt însăși structura statului ceașist era formă a spionajului structural, în care secretul este apărut, fetișizat și încălcat cu aceeași voluptate, democrația obținută în 1989 a reușit să ne facă să uităm de spionaj și spioni. Primul lor șef, după revoluție, a devenit ex-generalul Caraman, celebru prin afacerea de spionaj care-i poartă numele, din anii '60. El, împreună cu alți spioni camuflați în diplomați, a reușit atunci, în solda KGB-ului, via București, să creeze probleme NATO-ului, atunci cu sediul la Paris. Caraman s-a nters în țară, deoarece ca diplomat n-a putut fi arestat, și s-a instalat, ca iubitor de artă și reclusiune montană, în postura unui pensionar de lux precoce, deopotrivă al ceașismului și KGB-ului. Petre Roman, primul-ministru după 1989, îl impune pe Caraman în fruntea SIE. În sine, mișcarea a fost dubioasă. Era un nou semnal, timpuriu, și cât de sigur, al aranjamentelor de culise care au precedat, însoțit și apoi dominat revoluția propriu-zisă din decembrie 1989. Caraman n-a fost un spion-șef bun sau rău. Despre spionajul ceașist nu s-a suflat o vorbă, despre spionajul regimului Iliescu și mai puțin. Plecarea lui Roman, în septembrie 1991, i-a readus rapid liniștea și singurului spion KGB, anti-NATO, transformat în spion-șef al unui stat fost comunist, după 1989. A urmat la comandă, instalat după criterii și prin proceduri la fel de opace, Ioan Talpeș, numit de Ion Iliescu, firește. Talpeș n-avea un trecut de spion, cunoscut de toată lumea, precum Caraman. Istoric militar, autor al unor lucrări despre diplomația și politica externă românească interbelică, redactate în lumina istoriografiei naționaliste vegheate de Ilie Ceaușescu, pe Talpeș l-a prins revoluția ca director al Editurii Militare, cu gradul de colonel. Recrutat mai întâi în cercul sfătuitorilor lui Ion Iliescu, la Cotroceni, Ioan Talpeș s-a remarcat prin calm, deschidere și amabilitate – trăsături puțin împărtășite de anturajul fostului președinte. În primăvara lui 1992, brusc, consilierul pentru probleme interne al lui Iliescu devine șeful informațiilor externe, iar colonelul, general.

Nici atunci nu s-a aflat mai mult despre trecutul, prezentul sau viitorul spionajului românesc. În septembrie 1992, un agent român, camuflat în istoric, se predă autorităților americane și, între altele, vorbește de continuitatea practicilor spionajului ceașist. În ambasadă română, locul tradițional și cel mai sigur de practicare a spionajului cu față diplomatică, lucrurile erau și, de altfel, au rămas pînă azi neschimbate. Rezidenții spionajului românesc din ambasadă sînt repede cunoscuți de toată lumea. Au un aer misterios și important, îi tratează pe ambasadori, adesea pe bună dreptate, cu o superioritate neconcriză. Spre deosebire de ceilalți diplomați, știu mai bine limba țării gazdă, dar, spre amuzament gazdelor, insistă să se prezinte ca atașaj de presă sau culturali, deși e tot mai greu să crezi

că o țară ca România, oricât ar iubi cultura mondială, merită să aibă chiar trei sau patru atașaj culturali în aceeași capitală europeană. Din acest motiv, probabil, de curind, un rezident SIE dintr-o țară europeană occidentală s-a specializat în comerțul la negru cu mașini, pentru completarea veniturilor. Somat de autoritățile gazdă, spionul reprofilat a făcut urgent drumul acasă, unde a continuat să rămână angajatul d-lui Talpeș și deopotrivă al Ministerului de Externe. Situația e de fapt scandaluoasă și scandalizează pretutindeni în Occident, unde păstrarea practicilor și a spionilor, și la șapte ani de la schimbări, e cunoscută și discutată cu iritare de autoritățile locale. Oficialităților române, în vizitele în Occident, li se comunică deseori această anomalie, dar, pînă acum, degeaba.

Cu cîteva săptămîni în urmă, președintele Constantinescu confirma realitatea ceașistă a spionajului și diplomației române, cerind limpezirea apelor. Dar și numirile noilor ambasadori, și configurația ambasadelor, și opacitatea desăvîrșită a SIE, care, de la Pacepa încolo, nu și-a depus niciodată bilanțul și continuă să fie tratat ca un fel de stat în stat, în legătură cu care e mai bine să-ți ții gura, ne oferă, de fapt, imaginea unei societăți insuficient democratizate.

De mai multe luni, în Statele Unite, dar și în Germania, au fost declanșate ample discuții publice privind oportunitatea serviciilor de spionaj. Esecurile spionajului american în anii războiului rece, costurile imense ale operațiunilor CIA, în Guatemala, Cuba și mai recent în Irak, soldate cu pierderi uriașe, inclusiv în vieți, îi fac pe mulți să-și pună întrebarea, așa cum făcea recent cunoscutul publicist Theodor Draper în titlul unui articol de cîteva pagini în *New York Review of Books*: „Este CIA necesar?”

În Germania, o recentă apariție editorială – *Actele secrete ale BND* – a ziaristului Udo Ulfkotte, de la *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ), a stîrnit un scandal imens. Aflăm de aici de practicile ascultării telefoanelor mobile, de urmărirea deputaților germani practicînd turismul sexual în Asia, de probele bine păstrate ale unor asasinat mascate încă în sinucideri misterioase, ba chiar și de faptul că, în ianuarie 1997, serviciul german de informații aflate că pneumonia lui Elfin e de fapt un nou atac de cord și știa acest lucru de la agenții germani strecurăți între medicii curanți ai președintelui rus, puși generos la dispoziție de statul german. BND a pierdut cîrma sau a luat-o razna”, titra *Der Spiegel*, în urmă cu două săptămîni, revelatoarele fragmente din cartea ziaristului Ulfkotte. Dar dacă în America sau Germania apar cărți, mai mult sau mai puțin contestabile, și se discută public despre utilitatea păstrării unor servicii de spionaj costisitoare, în parte inutile sau contraproductive, în România se respectă tăcerea. În SUA și în Germania, șefii serviciilor secrete de spionaj sînt civili și controlați de autoritățile guvernamentale. Secretul lor rămîne strict profesional, nu și politic, ca în România. A sosit poate momentul, după schimbarea ultimului înalt funcționar numit de Ion Iliescu, ca Serviciul de Informații Externe să-și democratizeze în sfîrșit structura. Un coordonator unic al tuturor serviciilor speciale din România, așa cum există în Germania și în Statele Unite, ar putea fi o garanție a asumării responsabilităților și în zona încă nedefinită a moștenirii securității, care să facă imposibilă folosirea ei de către regimul în funcțiune, contrar normelor democrației.

În sfîrșit, dacă americanii sau germanii își pun problema: mai avem sau nu nevoie de spioni?, nu vîd de ce această întrebare n-ar deveni oportună și în România. Vrem-nu vrem, spioni vor exista desigur pretutindeni, încă multă vreme, în timp de pace sau război, în democrații sau autocracii. Problema e ca acum, în România, mecanismul să devină mai transparent, resursele controlabile și eficiența transpusă, dacă se poate, în parametrii statului democrat. Serviciul de Informații Externe al României n-a cunoscut, din acest punct de vedere, nici revoluția din decembrie 1989, nici schimbarea din noiembrie 1996. Sau, dacă da, n-a aflat încă nimeni.

ANDREI CORNEA

Thales, uleiul și economia de piață

Se spune că Thales din Milet, filosoful ionian care așeza apa drept temelie al tuturor lucrurilor, vînd odată să demonstreze contemporanilor că filosofia nu este incompatibilă cu foloasele practice și prevăzînd că anul respectiv va aduce o recoltă bogată de măsline, a cumpărat cît mai multe prese de ulei din împrejurimi. Și cum, într-adevăr, în anul acela a fost o mare recoltă de măsline, proprietarii s-au trezit că nu au destule prese pentru a produce ulei. Atunci Thales le-a vîndut înapoi propriile lor prese, firește, cu un „adaos comercial” semnificativ, ceea ce i-a adus o mulțime de bani, dar și admirație din partea contemporanilor.

Să actualizăm anecdota cu Thales: negustorii noștri de ulei comestibil, anticipînd că stocurile fabricilor sînt pe terminate, că unele fabrici sînt în revizie, că noua producție, deși bună, este întîrziată din pricina vremii ploioase și ținînd că, în august, consumul de ulei va crește și că, pe de altă parte, populația va avea ceva mai mulți bani datorită compensațiilor, au cumpărat ulei ieftin și apoi l-au revîndut scump. Au procedat ei incorect, sînt ei niște răufăcători, așa cum s-a chinat să demonstreze ministrul finanțelor? Dacă și-au plătit impozitele (și nu s-a demonstrat că, la modul general, nu ar fi făcut-o), cîtuși de puțin! Pur și simplu, pe piață s-a creat un dezechilibru între cerere și ofertă în favoarea primei, care nu poate fi restabilit decît fie prin creșterea prețului produsului deficitar, fie prin mărirea ofertei. Sau, altfel spus, pentru banii pe care populația este dispusă să-i aloce pentru ulei nu există marfă suficientă, ceea ce produce un efect inflaționist.

Să declari atunci, așa cum a făcut d-l Ciurmar, dar și alți demnitari, că recenta creștere a prețului uleiului este „nejustificată” și să invoci existența a diferite speculații oculte ale angrosiștilor nu are nici un temei, sau are unul doar în economia politică marxistă, de tip substanțialist, bazată pe faimoasa „teorie a valorii”. De acord, negustorii de ulei, ca și Thales, și-au urmărit cu inteligență și prevedere propriul interes. Ar fi trebuit ei să se arate fie magnanimi, fie neprevăzători? Nu e normal să cumpere ieftin și să vîndă scump, cît mai scump, dacă piața absoarbe produsul, și nu invers – să cumpere scump și să vîndă ieftin, așa cum fac marile întreprinderi de stat neprofitabile pe care guvernul vrea să le lichideze? Nu se bazează economia de piață pe egoismul sănătos și inteligent al fiecărui agent economic, cu rezultatul global al avantajelor pentru toată societatea? Dacă guvernul dorea evitarea inflației, îl trebuia să prevadă din timp resurse suficiente, pentru ca să poată menține oferta la nivelul cererii și nu să spere în neghiobia sau în caritatea comercianților.

În aceste condiții, dacă introducerea în procesul de rafinare a 10.000 tone de ulei brut din rezerva statului este o măsură binevenită, deoarece mărește oferta, a impune, în schimb, un preț maximal de vînzare a uleiului este o absurditate: într-adevăr, această măsură este ori inutilă, dacă oferta de ulei (din rezervă, din noua producție sau din import) va fi îndestulătoare, ori contraproductivă, dacă oferta nu va fi suficientă: efectul ei imediat în acest ultim caz va fi reparația cozilor la ulei (adică cererea va fi adusă la nivelul ofertei prin intermediul cozii și nu al prețului). Ne mai putem întreba doar cînd va introduce guvernul cartela la ulei și care va fi următorul produs de strictă necesitate supus aceluiași constrîngerii administrative.

Pe scurt, cred că unii dintre vajnicii noștri miniștri reformiști ar trebui să mai examineze bazele economiei (de piață, „burgheze” sau oricum vor să-i spună). Ori, dacă nu, măcar să-i studieze pe „clasiici”: nu pe cei ai socialismului științific, firește, ci pe cei adevărați...

Precizări

Dintr-o greșeală de redactare s-au omis ghilimelele la subtitlul „Domnul Nicolae Gheorghe a prezentat date care nu corespund realității” din masa rotundă „Sînt rromii ținta unor violențe din partea poliției române?” publicată în nr 32 al revistei pg. 19–11. Așa cum rezultă din text, afirmația cuprinsă în subtitlul amintit aparține generalului Pavel Abraham.

În nr. 33 al revistei, în articolul „Limba și literatura română în afara spațiului românesc”, pagina 13, coloana 1, rîndul 7, în fraza „La acest curs (...) organizat de Fundația Culturală Română și Ministerul Educației Naționale au participat (...)”, s-a strecurat o greșeală. Precizăm că nu e vorba Ministerul Educației Naționale, ci de Departamentul Informațiilor Publice al Guvernului României. Precizăm, de asemenea, că domnul Gheorghe Chivu nu este membru, ci colaborator al FCR.

ILIE ȘERBĂNESCU

Lupii moralști profită de absența unei strategii de restructurare

S-ar părea că guvernul Ciorbea s-a decis în sfârșit să treacă la restructurarea industriei. Așa s-ar părea, judecând după hotărârea de a debuta cu lichidarea administrativă (adică de către proprietar) a 17 întreprinderi producătoare de pierderi. Debut modest, dar totuși debut. Modest pentru că, după chiar informațiile guvernului, este vorba de câteva sute de întreprinderi care sînt responsabile de grosul pierderilor înregistrate în economia națională, din care circa 150-160 au fost și au rămas (nefăcînd nimic nici măcar pentru o infimă schimbare) nucleul acestor pierderi și asupra cărora, susține guvernul, se va îndrepta operațiunea chirurgicală în perioada următoare.

Clanul directorilor și confuziilor instituționale

Reacția la declanșarea acțiunii de restructurare a fost cea așteptată. Clanul directorilor – care ține de mult în imobilism România – a sărit ca ars. Din interese precize, legate de riscul pierderii pozițiilor politice și economice, personale și de grup, odată cu tăierea cordonului ombilical cu banul public, directorii întreprinderilor de stat mari producătoare de pierderi se opun cu disperare restructurării, agitănd problema socială și folosindu-se de confuziile instituționale. Căci în România actuală nu se știe exact cine este proprietarul întreprinderilor de stat și cine este abilitat să decidă în acestea, deci inclusiv în materie de restructurare. Potrivit legii, Guvernul reprezintă doar statul-autoritate publică, agent fiscal, și nu statul-patron. FPS-ul, care ar reprezenta statul-patron în virtutea legii, se consideră, însă, din cauza ambiguităților acestuia, „acționar” și nu „proprietar”. Chestiunea s-a complicat de cînd FPS-ul a fost trecut sub jurisdicția Guvernului. În multe cazuri mai intervin și sindicatele, dar nu în calitatea lor legală, de apărătoare ale intereselor angajaților, ci și în calitatea nefiresc autoasumată de decident în locul proprietarului, dacă acesta tot nu există.

Opoziția politică a replicat previzibil, incriminînd acțiunea guvernamentală sub motivații sociale sau juridice. Transpare clar respingerea în sine a ideii de restructurare, chiar dacă această respingere este ascunsă sub formula „restructurare nu înseamnă lichidare!”. Ceea ce știe și Grivei! Numai că restructurare înseamnă și lichidare, dacă nu mai există o altă soluție. Ceea ce este exact cazul, din păcate, al altor și altor întreprinderi din industria românească. În timp ce, a nu se apela și la lichidare, în caz că altă soluție nu mai există, înseamnă tocmai a refuza restructurarea.

De ce critică d-l Iliescu

De departe cea mai penibilă poziție a adoptat-o PDSR-ul d-lui Iliescu, ce s-a folosit exact de o asemenea formulă pentru a critica acțiunea guvernamentală, cu adăugirea că Guvernul și-ar fi depășit atribuțiile, nu acesta, ci FPS-ul fiind îndrituit legal să procedeze eventual la lichidări. Toate acestea, desigur, alături de afișarea grijii moralizatoare față de efectele sociale, și chiar față de cele economice în lanț, ce ar putea rezulta din stoparea producției (ce mai contează dacă producția stopată avea sau nu piață!). Trebuie să recunoaștem însă că d-l Iliescu, acum în opoziție, menține aceeași abordare retrogradă din perioada cînd era la putere, abordare din cauza căreia România se și găsește în dezastrul economic în care este și în cercul vicios din care are puține șanse să iasă. Cine altcineva decît d-l Iliescu a patronat aiureala creării FPS? Ce să mai vorbim de FPPI! Dinsul și-a dat însă seama ce minunate potențe în blocarea oricărei schimbări în fosta industrie socialistă românească oferă aceste invenții de incurcat treburile și de semănat confuzii. Cine altcineva decît d-l Iliescu a stopat sistematic orice inițiativă pe linia restructurării, acceptînd îndatora-

rea permanentă a industriilor de stat față de furnizori și bănci, dar, și mai grav, față de însuși statul agent-fiscal. Cine altcineva decît d-l Iliescu a permis această cea mai imorală și înjustă îndatorare: a statului-patron față de statul-autoritate publică, prin care cei ce produc pierderi economiei naționale și societății trăiesc pe seama banului public, punînd în pericol plata salariilor celor ce aduc cîștiguri și a pensilor celor ce au muncit o viață, în ambele cazuri oameni care nu au nici o vină. Unde este grija, de care face atîta caz d-l Iliescu, față de protecția socială și economia națională?

D-l Iliescu avea de ce să critice Guvernul actual în legătură cu acțiunea pornită. A preferat să-l critice însă pentru ce nu trebuia. Această pentru a fi consecvent cu sine. Obiectul unei critici îndreptățite a Guvernului actual în problema în cauză nu-l poate constitui decît faptul că acțiunea pornită nu pare a fi ghidată de o strategie articulată în domeniu, ceea ce generează multiple riscuri. Dar a critica acțiunea guvernamentală pentru așa ceva ar fi însemnat, din punctul de vedere al d-lui Iliescu, a se incrimina pe sine. Căci cine altcineva decît d-l Iliescu a blocat atîția ani, măcar ca idee, formularea unei strategii de restructurare a industriei? Nici acum nu este clar dacă d-l Iliescu n-a acceptat restructurarea pentru ca nu cumva să se aducă atîngere vreunei din fostele „citadele” ale industrializării socialiste sau pentru că a crezut în absurditatea eficientizării treptate a tuturor acestora. Cînd, de fapt, industria românească – indiferent că voia, sau nu, d-l Iliescu și oricine altcineva – este atît de învechită și ineficientă (și trecerea timpului nu face altceva decît s-o demodeze și mai mult), încît România nu va dispune nicio dată de asemenea resurse financiare (chiar la orice nivel supraoptimist de aport extern) care să-i permită o restructurare pentru eficientizare a tuturor întreprinderilor. Astfel, în restructurarea industriei românești, nu există alternativă la abandonarea unei părți a acesteia pentru a o putea salva pe cealaltă. Altfel, toată se va afunda și mai adînc în mociila incompetenței în care se scaldă și din care nu are nici o șansă să răzbată – așa cum se dovedește de zeci de ani – în competiția economică internațională ce devine mereu mai aspră și mai necruțătoare.

Să ne mire poziția d-lui Roman?

Aparent oarecum surprinzătoare este poziția, de asemenea critică, a Partidului Democrat, care altfel „plesnește” de reformism, dacă ar fi să ne luăm după declarațiile liderilor acestui partid. Dar o astfel de poziție a Partidului Democrat (FSN) – și este absolut necesar a adăuga mențiunea FSN – nu prea trebuie să mire. FSN-ul și liderul acestuia – d-l Petre Roman – s-au dovedit, cînd au fost la guvernare, artizanii jumătăților de măsură pe calea reformei, din cauza cărora nu s-a făcut ceea ce trebuia atunci cînd se putea, care au lăsat teren pentru ulterioarele dări înapoi în timpul guvernării celeilalte ramuri desprinse din triumful FSN și care, mai pe scurt, sînt deopotrivă responsabile pentru întârzierile, poate irecuperabile, ale reformei în România și pentru grava situație actuală din economia națională. Să ne reamintim că guvernul Roman a fost cel care a inventat FPS-ul, decuplarea statului-patron de statul-autoritate publică și că fundamentele confuziilor instituționale și manageriale din întreprinderile de stat românești au fost puse în timpul guvernării Roman. Cît despre restructurarea propriu-zisă, pe timpul acestei guvernări, se poate spune fără a greși că a fost minunată, dar a lipsit cu desăvîrșire. Așa că, de la Partidul Democrat și d-l Roman, nu se putea aștepta altceva decît poziția adoptată, o poziție ambiguă, cu dus-întors, destinată a dobîndi capital politic prin inducere în eroare. PD este, de altfel, adeptul teoriei restructurării doar prin privatizare, exemplu de refuz al responsabilității, întrucît în domeniul guvernului nu i-ar reveni nici un rol, de parcă toate

întreprinderile industriale românești ar fi privatizabile, iar prin privatizare restructurarea s-ar și realiza automat. La ce bun deci o strategie a restructurării?!

Absența din programul electoral al CDR a unei inițiative – măcar ca intenție – în materie de restructurare a făcut de altfel ca actuala guvernare să-și însușească în domeniu – în lipsă de guvernare – abordările PD, care, prin însăși esența lor, resping ideea unei politici industriale a statului, întreaga adaptare a industriei românești la cerințele piețelor internă și internațională urmînd a fi realizată de structurile private: deci vindem tot și obligația de adaptare aparține celor care au cumpărat! De aceea, actualul guvern nici nu are o strategie de restructurare, care să precizeze cu ce se începe, cu ce se continuă, care sînt pașii, care sînt criteriile etc.

Se știe pasul următor?

Este greu de deslușit vreun criteriu care să fi guvernat alegerea celor 17 întreprinderi ce urmează a fi supuse lichidării administrative. Totuși, restructurarea fără anumite criterii care să ghideze acțiunea este greu de presupus că poate fi un succes. Și dacă ar fi identificabil un criteriu în selectarea respectivelor 17 întreprinderi, atunci acesta pare să fi fost reprezentat de pierderile înregistrate. Dar dacă acest criteriu a operat, atunci de ce nu s-a început cu întreprinderile într-adevăr cele mai mari producătoare de pierderi? Faptul însă că Guvernul nu s-a oprit la acestea indică fără echivoc că criteriul pierderilor nu poate fi unicul urmărit, mai ales că pierderi pot proveni nu doar din cauze interne (gestiuni defectuoase, handicapuri tehnologice și organizaționale), ci și din cauze externe în întreprinderi (alterări generate de aberații structurale sau de prețuri dirijate). Dar chiar și admitînd că am avea acum de-a face în România cu o structură așezată de prețuri reale (și nu încă deformate) – deși liberalizarea prețurilor nu este totală și, oricum, este afectată de acele prețuri impuse de întreprinderile de stat cu poziții monopoliste pe piață în atîtea domenii (dintre care multe, din păcate, principale) –, tot nu s-ar putea accepta ca unic criteriu de restructurare pierderile, în măsura în care acestea se înregistrează atît în întreprinderi de la periferia lanțului industrial, cît și în întreprinderi din puncte nodale ale acestuia. În primul caz, lucrurile sînt mai simple, în al doilea caz problemele și implicațiile sînt cu mult mai complexe; și, din păcate, grosul pierderilor în industria românească se produce în întreprinderi din puncte nodale sau chiar din verigi de la începutul lanțului industrial.

Din orice unghi ar fi privită problema, pentru restructurarea industrială din aceste puncte nodale sau din verigi de început este nevoie de o strategie, o restructurare neputîndu-se face doar pe criteriul pierderilor în sine sau, și mai rău, în campanii pe baze de liste stabilite ad-hoc. Incriminabil în acțiunea guvernamentală nu este nici că s-a trecut la închiderea de fabrici, așa cum pretinde d-l Iliescu, și nici că s-ar fi procedat pripit, cum se lamentează d-l Roman, ci faptul – cu adevărat grav, dacă așa este – că Guvernul nu știe nici el probabil care va fi pasul următor.

Petre Roman

Petre Roman în fața Curții de Apel

Fostul premier Petre Roman a fost audiat, marți 19 august, în procesul intentat lui Miron Cozma de către Secția II Penal a Curții de Apel București. Liderul PD a recunoscut că a aprobat venirea trenurilor cu mineri la București, în septembrie 1991, după ce fusese informat de ministrul Transporturilor, Traian Băsescu, că mecanicii de tren sînt amenințați. Petre Roman a lăsat să se înțeleagă că mineriada din 24-28 septembrie 1991 a fost rezultatul unui complot menit să-l debarce din funcția de prim-ministru. Actualul președinte al PD l-a incriminat categoric pe liderul minerilor, Miron Cozma, de subminare a puterii de stat. Pentru prima dată, Petre Roman a declarat că, potrivit unui raport prezentat Guvernului la 2 octombrie 1991, pierderile suferite de România în urma mineriadei s-ar situa în jurul valorii de 7 miliarde de dolari.

PS
pe scurt

DAN PAVEL

Despre supraviețuirea coaliției

Faptul că în ultimele săptămâni nu s-a auzit mai nimic din interiorul taberei puterii și opoziției nu trebuie pus neapărat pe seama vacanței. Este adevărat că vara este anotimpul cînd pînă și statul pare a intra în vacanță, dar politicienii au fost deosebit de activi în felul lor prin vizite făcute în teritoriu, întruniri la vîrf în cadrul principalelor partide ale puterii și opoziției și unele reglări de conturi cu caracter intern. Liniștea aparentă este semnul unui efort de reconsiderare a strategiilor individuale și colective, iar echilibrul politic de după noiembrie 1996 are toate șansele să dureze mai mult decît au pronosticat pesimiștii și cobitorii.

România a intrat într-o nouă etapă a democrației, căreia nu i s-a acordat prea multă atenție: politica de coaliție, formulele anterioare de guvernare au fost hegemonice. Instalarea la guvernare a coaliției celor trei coaliții (CDR, USD, UDMR), în care partidele componente au un cuvînt greu de spus, marchează o nouă calitate a politicii. Era și normal ca presa să vadă partea spectaculoasă a înfruntărilor dintre țărăniști și pedisti sau tensiunile cu udmeriștii, întrucît și în științele sociale și politice au dominat multă vreme viziunile cu privire la conflictul social – de la viziunea lui Hobbes cu privire la războiul tuturor împotriva tuturor, ca stare naturală a umanității, pînă la Marx, cu teoria luptei de clasă. Marile contribuții moderne la știința politică au încercat să răspundă însă la o întrebare mult mai complexă: cum poate o societate să se confrunte în mod continuu cu starea de conflict între membrii și grupurile sale și totuși să-și mențină coeziunea socială și legitimitatea autorității de stat? Dintr-un șir interminabil de autori, amintesc doar doi dintre „părinții fondatori”, Tocqueville și Weber.

Din preocupările pentru explicarea consensului s-au născut teoriile empirice, factuale cu privire la participare, guvernământul multipartidic și politica de coaliție. Există un material bibliografic bogat cu privire la coalițiile guvernamentale, la care fac apel aici doar dintr-un motiv pragmatic: pentru tot ceea ce se întîmplă acum în țara noastră există precedente politice, în special în Europa Occidentală, în cunoașterea acestor experiențe ne-ar scuti de multe bătăi de cap. Este ca și profilaxia unor boli: nu trebuie neapărat să le suporti consecințele ca să știi că pot fi evitate prin administrarea unui vaccin. Știința politică are și această funcție, dacă nu profetică, atunci de prevenire. Revenind la partidele și coalițiile noastre, conflictele și ezităările lor de pînă acum nu fac decît să semnaleze o oarecare înțiriere sau rezistență față de posibilitatea însușirii unor rețete consacrate ale politicii consensului. În stilul său lapidar și frust, liderul țărănist Ion Diaconescu a exprimat această stare prin formula „Sintem condamnați să rămînem împreună”.

Politica de coaliție este acea formulă consensuală în care fiecare partener cîștigă cîte ceva. Acolo unde nu se întîmplă astfel, coalițiile fie că se destramă, fie că sînt recondiționate. Tocmai aceasta se întîmplă în pauza parlamentară: partidele mai importante din interiorul coaliției se zbat pentru a-și recondiționa formula de alianță, iar partidele mai mici încearcă să cîștige capital politic prin criticarea coaliției. În momentele de criză care au precedat vacanța legislativului, o serie de reprezentanți ai PNȚCD, PD și UDMR s-au referit la necesitatea existenței unui set de reguli și de

proceduri care să ușureze funcționarea coaliției, mai ales prin prevenirea unor conflicte care sînt mediatizate înainte de a fi negociate în interiorul coaliției. Faptul că partidele cu pricina se ocupă exact de aceste aspecte confirmă că și pe această cale intrăm în starea de normalitate a democrațiilor consensuale.

Ca de obicei, principalele partide ale coaliției se raportează în mod specific la exigențele politicii consensuale. PNȚCD are probleme serioase în ceea ce privește coeziunea sa internă și capacitatea sa de a acționa ca un actor politic unitar (vezi, în acest sens, deciziile luate cu privire la conflictul Petrescu-Diaconescu la Ministerul Educației; vezi furtunoasele sedințe ale BCCD, despre care a răzbătut cîte ceva în presă, în special legate de modul arbitrar în care a acționat ministrul de finanțe, Mircea Ciurara, care ia decizii esențiale, cum ar fi reducerea drastică a bugetelor unor ministere administrate de colegii săi, fără ca măcar să-și consulte superiorii ierarhici). PD se mișcă rapid și pragmatic, pentru a minimaliza efectele scăderii de popularitate: după ce Petre Roman a dat o serie de declarații cu privire la rămînerea în coaliție, acum, în pregătirea Convenției Naționale a partidului, se anunță că Rezoluția va cuprinde o atitudine tranșantă cu privire la starea reformei și relațiile cu aliații din coaliție. În mod paradoxal, un partid de tip social-democrat cum este PD nu-și poate exercita menirea decît după ce se petrece reforma: nu poți face protecție socială eficientă decît într-o economie prosperă. Prin urmare, PD lucrează la un pachet de proiecte de legi care vor accelera reforma și va încerca să tempereze din inițiativele firești ale țărăniștilor pe linia democrației liberale. Probabil că UDMR se află în situația cea mai critică: după ce a obținut din participarea la coaliție aproape tot ceea ce a vrut, reacțiile din Transilvania îi obligă pe partenerii de coaliție să-și reconsidere atitudinea față de reprezentanții maghiarilor. Vizitele ministrului de interne Dejeu în diferite orașe ardeleni au semnalat tatonarea terenului în vederea recuperării de către țărăniști a electoratului ardelen tradițional, ca mentalitate, cel pentru care problema națională este în continuare de actualitate (bineînțeles, în dauna peuneriștilor). Chiar și în interiorul PD există voci care cer temperarea revendicărilor udmeriștilor.

Următoarele săptămîni și luni vor arăta în mod clar care sînt prioritățile principalelor forțe guvernamentale: păstrarea coaliției și a capacității de a vota 'lejer în Parlament, ceea ce îi va obliga pe toți la concesii reciproce, sau urmărirea propriei linii de partid, ceea ce se poate solda cu părăsirea coaliției. Ținînd cont că partidele din opoziție au început să se regroupeze, în special prin negocieri cu partide de stînga care abia au ieșit din Parlament, șansele continuării politicii de coaliție sînt mai mari.

PS
pe scurt

Criza uleiului

În ultima săptămînă, prețul uleiului a înregistrat pe piață o creștere foarte mare, nemotivată de considerente economice. Zeci de persoane, îndeosebi bătrîni, au început să facă cozi la fabricile de ulei sau să bată piețele în căutarea produselor cele mai ieftine. Alertat de această situație, executivul a decis, miercuri 20 august, scoaterea din rezervele materiale naționale a cantității de 10.000 tone de ulei, în vederea introducerii acestuia pe piață. Măsura are ca scop compensarea deficitului de ulei provenit din producția internă de anul trecut, pînă la noua recoltă. Totodată, premierul

CRISTIAN PREDĂ

Cetățeanul e cumva turmentat?

În sondajul comandat de PD și efectuat de Institutul de Cercetare a Calității Vieții (ICCV), între 25 iulie și 3 august 1997, mai importante decît datele referitoare la „topul personalităților” (date reproduse cu aproximație în presa cotidiană) sînt cele care au ca obiect opiniile cetățenilor despre partide și cîteva din instituțiile statului. Vom comenta mai jos unele dintre ele.

Se cuvine remarcat, mai întîi, că subiecții sondajului au cîteva lacune de informare: 1,3 % din ei cred, de pildă, că CDR este un partid. Această cifră a creat grave confuzii, întrucît mulți jurnaliști s-au grăbit să anunțe, pe această bază, dispariția CDR. De fapt, cetățenii din eșantionul ICCV au fost întrebați, între altele: „dacă ar fi să votezi acum, cu ce partid ai vota?”. Întrebarea a fost deschisă, adică nu s-au indicat variante de răspuns: acestea sînt condițiile în care CDR a fost confundată cu un partid, care obținea 1,3% din opțiuni; în rest, partidele din Convenție, menționate de ceilalți respondenți la această întrebare, adună peste 25% din intențiile de vot declarate. La o altă întrebare, și anume: „dacă la vot ar participa nu numai partide, ci și coaliții, cu cine ai vota?” (întrebare închisă), 32,1% au răspuns CDR. Ceea ce înseamnă că simbolul CDR e încă mai puternic decît suma componentelor sale individuale. Tot ceea ce se mai poate deduce din datele respective este lipsa de informare a unui segment relativ neînsemnat de persoane. Informațiile despre partide sînt de fapt excelente, dacă le comparăm cu informațiile despre liderii politici: astfel, 1,3% nu au auzit de actualul șef al statului, iar 2,1% nu îl cunosc pe fostul președinte! Cifrele sînt și mai spectaculoase dacă trecem la liderii de partide sau la miniștri: 21,9% nu îl cunosc pe Ion Diaconescu, 36,2% pe Mircea Ionescu-Quintus și tot 36,2% nu au habar de onorabilul domn Urm Spineanu, actualul ministru al Reformei. Să fie personalizarea vieții de partid un mit? Sau este mai degrabă vorba de informații prost transmise publicului de partide care conținează totuși mai curînd pe persoane (slabe) decît pe idei (tari)? A doua variantă e mai credibilă, mai ales dacă observăm că personalizarea politicii (întru a vieții de partid) e reală: într-adevăr, fostul prim-ministru Roman și actualul premier Victor Ciorbea au parte de scoruri mult mai onorabile, de vreme ce doar circa 2% dintre cetățeni nu au auzit pînă acum de domniile lor.

Interesante sînt și datele despre apartenența la un partid, respectiv despre simpatiile politice. Astfel, doar 4,6% fac parte dintr-un partid, dar 53,4% declară că au simpatii orientate clar către un partid (față de 33,9%, o importanță masă de manevră care nu are simpatii politice focalizate). Cota slabă a apartenenței la un partid e probabil o explicație (doar una) a lipsei de cunoaștere a liderilor locali. Clasamentul e aici foarte spectaculos, mai ales că el ne îngăduie să descoperim un anumit stil politic, unul excesiv de centralizat, indiferent de partid: astfel, 58% declară că nu cunosc liderii locali ai PNȚCD, 60,5% pe

cei ai PD, 68,8 pe cei ai PNL, iar 57,5% nu îi știu pe liderii locali PDSR. În aceste condiții, ne putem întreba care sînt dimensiunile reale ale pedeserii, respectiv ale cederizării, despre care s-a vorbit atît de mult? Dacă liderii locali ai PDSR și ai PNȚCD sau ai PNL nu sînt cunoscuți, unde au avut loc pedeserizarea și cederizarea?

Cea mai surprinzătoare concluzie care se poate desprinde din sondajul ICCV este însă legată de raportul dintre partide și instituțiile statului. Astfel, la întrebarea cine ar trebui să aibă mai multă putere, pentru a fi mai multă ordine în țară, 21,3% au indicat președintele, 6,2% Parlamentul, 11,6% Guvernul, 14,2% autoritățile locale, 15,7% Justiția și 24% poliția (7% NS/NR). Scorul slab al Parlamentului e probabil o consecință a imaginii pe care o au partidele în ochii opiniei publice. Într-adevăr, principalele partide (PNȚCD, PDSR, PD) obțin procente relativ apropiate la toate întrebările care au în vedere performanțele lor comunicative (incoerența și caracterul neinteligibil al mesajelor sînt sever sancționate de circa 50%, respectiv de circa 30% din cei chestionați), dar și performanțele lor în relațiile cu aliații politici (o medie de 25% de nemulțumiri) și în selecția liderilor naționali ori locali (o medie de peste 20% de nemulțumiri). În acest context, creditul acordat președintelui în stabilirea ordinii denotă o opțiune clară pentru un regim prezidențial în defavoarea unuia parlamentar, dominat de partide și de algoritme guvernamentale. În programul actualului președinte nu se vorbea însă despre vreo reformă instituțională și, cu atît mai puțin, despre una constituțională. De altfel, cetățenii par a conta, în stabilirea ordinii sociale, mai degrabă pe fermitatea poliției și pe autoritatea președintelui în funcție decît pe o rearanjare instituțională.

Cetățeanul nu e turmentat: coerența de ansamblu a răspunsurilor sale indică o sporiare a interesului pentru politică, iar distribuția opiniilor referitoare la aspectele pozitive/negative ale acțiunii politice indică fragmentarea, individualizarea culturii civice. În aceste condiții, e posibil ca o redefinire a cadrului instituțional (în primul rînd a Constituției, să se dovedească benefică. Să ne amintim că Actul fundamental aflat în vigoare a fost bricolat de Parlament, nu și discutat de public. Azi, o dezbateră constituțională ar însemna cu totul altceva, mai cu seamă datorită modificării sensibile a culturii civice (care nu trebuie confundată cu suma cunoștințelor exacte despre liderii politici). E cert însă că, datorită seducției pe care o exercită reforma economică asupra politicienilor, doar o criză majoră l-ar putea determina pe președinte să-și asume inițiativa unei reforme constituționale. În lipsa unei asemenea modificări, vom suporta însă o Republică dominată de partide slabe și de un algoritm guvernamental tare (distribuția opțiunilor politice indică într-adevăr o orientare generală către împărțirea scenei politice între 5-6 partide cu scoruri electorale de maximum 20%).

Victor Ciorbea a decis ca Garda Financiară, Direcțiile Financiare Publice Județene, Poliția Economică și Oficiul pentru Protecția Consumatorilor să verifice și să controleze în întreaga țară modul în care producătorii și distribuitorii își stabilesc adaosul comercial. Pentru a stopa creșterea fără nici o justificare a prețului uleiului comestibil, joi 21 august, Guvernul a adoptat o hotărîre prin care s-a stabilit că, începînd cu data publicării în Monitorul Oficial a acestei H.G. și pînă la 31 octombrie, prețul uleiului va fi următorul: 7.800 lei, în sticle de 1 litru (exclusiv ambalajul), respectiv 8.900 lei în recipient de masă plastică.

SOLARIS
ULEI
dublu rafinat
de floarea soarelui

ACCENTE

NICULAE RĂDULESCU
DOBROGEADegradarea
calității
subsolului
Bucureștiului

Am semnalat nu o dată anormalitățile ecologice ale capitalei noastre. Am susținut, bazându-mă pe date științifice culese de la institute și personalități de prestigiu, că există un mare pericol datorat modificării înălțimii freaticului din zona bucureșteană. Cauzele principale au fost și sînt aberantele amenajări ale Dimboviței, care, prin betonare, au obținut izvoarele naturale ancestrale ale albiei. Apa și-a creat astfel noi căi de înșinuire în subsolurile clădirilor situate de-a lungul malului dimbovițean, acestea devenind astfel și o pepinieră de fîntări, greu de controlat. De vină pentru această gravă situație e, bineînțeles, și construcția metroului, care a accentuat „virtuțile” jghebului arii și inert al Dimboviței.

Prin apropierea și construirea unui bloc cu vreo 20 de etaje în vecinătatea monumentalei clădiri a CEC-ului, începînd de anul trecut, cînd s-a săpat la fundația lui „Financial Plaza”, s-a perturbat din nou redistribuția rețelei freatice a ariei, și așa grav afectate de precedentele „mărețe realizări”. Rezultatul — toate clădirile aflate în apropiere sînt permanent inundate la subsol cu apa din freaticul revoluționat anarhic.

O situație foarte gravă se constată sub fundația magazinului Victoria, unde s-a adunat și muștele la suprafață, cu un debit de cîteva mii de litri/24 ore, o pungă de peste 1,3 metri adîncime. Compoziția apei analizate prin grija unui inspector de la Biroul de Control Ecologic al Primăriei, certificate de laborator RGAB ca apă de izvor, au fost transmise, pentru a se lua măsurile ce se impun, Ministerului Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului.

Există riscul ca unele clădiri să înceapă să se incline sau să se scufunde. În această situație sînt Ministerul de Interne, clădirea SRI, cea a magazinului Victoria și celelalte din zonă. Poate că e bine (sau rău) să se știe că și clădirea Primăriei Capitalei este și ea practic cu baza fundației în apă!

Consecințe ale modificării freaticului, într-unele zone ale capitalei cu chiar peste 3 metri, se pot constata clar:

— în zona Parcului Tineretului apa a ajuns practic la cîteva zeci de centimetri de la suprafața solului;

— în Grădina Icoanei, doi arbori s-au inclinat și apoi au căzut ruși sub propria lor greutate pe sol, dat fiind că rădăcinile nu au mai avut suport solid în solul lubrifiat cu apă;

— în zona Parcului Cișmigiu, 18 arbori au fost distruși de furtună. Doar cîteva dintre ei, datorită putrezirii unor rădăcini imersate în apa ajunsă mult mai sus decît era normal, au fost de fapt dezrădăcinați. Acești generatori de oxigen, a căror stabilitate a fost afectată, i-au antrenat și distrus prin cădere și pe alții, mai tineri, care ar mai fi rezistat...

Reconsiderarea defectuosului sistem de drenaj, superficial gîndit pe vremea comunismului, reconsiderarea aprobărilor des-interesate, date de către unii edili irresponsabili, ar fi două soluții, scumpe, dar obligatorii, pentru viitorul apropiat. Asta dacă nu dorim un oraș care va umbri imaginea Turnului din Pisa. În prima fază...

Un prim exemplu de virtute a edililor capitalei ar fi luarea unor măsuri eficiente în cazul șantierului care s-a deschis (împotriva unor proteste bine întemeiate ale locuitorilor din zonă, care au sesizat și măcelărirea ilegală a unor copaci) pe Calea Victoriei colț cu strada Frumoasă. Aici sînt pompate la canal, în ciuda marii deficiențe de lichid vital, cu ajutorul a 6 pompe, cel puțin 2.000 metri cubi de apă/zi. Toată această apă rezultată din devierea izvoarelor subterane va trebui undeva să dispară, dacă nu e colectată! Altfel, se va ajunge exact ca în situația din zona magazinului Victoria!

Apa de aici, foarte limpede, ar putea fi folosită în locul celei potabile, măcar la stropitul străzilor.

P.S. Apropos de tendința de tăiere a copacilor (ce stabilizează subsolul și reglează umezeala din aer) care „pot cădea”, consider, că, haotic aplicată, este o greșală ce va afecta foarte grav sănătatea și imaginea urbei. Ar trebui să ne gîndim mai bine la sisteme de expertizare științifică a arborilor și să corelăm starea sănătății lor și cu ceilalți factori, precum cel pe care l-am menționat — modificarea înălțimii stratului freatic. La ora actuală, cei doar 3-4 inspectori specializați ai acestui domeniu din Primăria Capitalei nu sînt dotați cu nici un fel de ustensile pentru diagnosticarea arborilor cu probleme. Asta pentru a nu mai pomeni de salariile lor și de tratamentul la care sînt supuși. Și din partea unora, și din partea altora!

ACCENTE

Prof. metodist

LUIZA BUTNARU

Pedagogii
alternative sau
pedagogii de
reformă

Școala viitorului înseamnă mai multă flexibilitate, dreptul părinților și copiilor să-și aleagă școala, iar al educatorului să înființeze școli.

Controlul absolut al educației de către stat este incompatibil cu democrația. O societate se află într-un proces de dezvoltare atunci cînd opțiunile membrilor ei sînt diverse.

A-i acorda copilului o educație adecvată nu înseamnă numai a-l ajuta să se integreze respectivelor condiții culturale, economice și sociale.

Educația, într-o lume care se transformă de la o zi la alta, impune părinților și pedagogilor întrebarea: cît de creativi, independenți, liberi și plini de inițiativă

pot deveni tinerii prin intermediul educației și al școlii? Cum va fi pedagogia în secolul XXI?

Copilul va trebui să facă față schimbărilor ce vor surveni în secolul XXI. De aceea, metodele pedagogice vor urmări dezvoltarea creativității, imaginației și originalității. Noile pedagogii urmăresc o socializare mai intensă a individului (socializare care este foarte importantă în viață).

Pedagogiile alternative au în comun faptul că oferă copilului libertatea de a învăța. Ele se bazează pe patru principii: 1) libertatea copilului, dascălului, școlii; 2) școli pacifiste; 3) orientare internaționalistă; 4) administrație școlară modernă, care oferă mai multă libertate profesorului.

Pedagogia Montessori

Utilizează foarte mult învățarea senzorială, de aceea este mai dificil de deschis o astfel de grădiniță sau școală, deoarece presupune existența unui foarte bogat și scump material didactic.

Pedagogul, atît în grădiniță, cît și în școala primară, trebuie să-l lase o deplină libertate copilului, să-l corecteze dacă este cazul, dar nu să-l pedepsească.

Copiii au libertatea de a folosi orice material din clasa amenajată special. În clasă există o bibliotecă, un șevalet, discuri, jocuri. Școala trebuie să aibă și o grădiniță, în care copiii vor lucra. Maria Montessori a înălțat catedra, deoarece profesorul trebuie să stea între copii. În actul educației trebuie să se acorde respectul cuvenit ființei umane și să i se cultive forțele proprii, ceea ce va duce la autodisciplină.

Se face educație permanentă și cu părinții.

Pedagogia Freinet

Este mai degrabă o tehnică de lucru, implicînd existența în școală a unei minitipografii, care, în faza primară, este foarte importantă, deoarece mijloacele scrise și citite. Principiile care stau la baza acestei pedagogii sînt: 1) libera exprimare a copilului; 2) copiii își planuiesc singuri activitatea de la o zi la alta, profesorii îi sfătuiesc, fără să le impună o anumită activitate; 3) există „sfatul clasei”, toate discuțiile se notează într-un proces verbal, iar conducerea clasei se realizează prin rotație; 4) nu există problema timpului, fiecare elev decide cît timp să se ocupe de problema pe care o

studiază; 5) există un caiet al clasei, unde elevii pot să pună întrebări cu privire la realitățile sociale; 6) nu se pun note; 7) evaluarea se face corectîndu-se dificultățile copiilor în procesul de învățare; 8) profesorii sprijină reușitele copiilor și elimină eșecul lor.

Pedagogia Freinet este considerată o pedagogie a reușitei, și nu a eșecului.

Pedagogia lui Peter Petersen
sau Planul Jena (1928-1984)

Planul Jena încearcă să nu despartă școala de viața copilului. Copilul învață prin descoperire, fiind propriul lui agent de învățare.

Copiii lucrează în grup, se ajută reciproc. Dacă un copil nu reușește singur, îl ajută ceilalți.

Există planuri de lucru săptămînale. În fiecare luni, se discută cu copiii și se stabilește ce se va face în cursul săptămînii, chiar se semnează un contract între copii și profesori.

Școala Jena este o comunitate (profesori, elevi, părinți), așezată într-un cartier. Fiecare săptămînă începe și se termină cu o serbare. În cursul săptămînii se fac cinci ore pe zi, a 45 minute ora. Nici o oră nu seamănă cu ceaaltă, deoarece copiii pot să participe la o varietate de cursuri. Familia se implică în activitatea educativă. Managerul școlii și profesorii vizitează des fiecare familie, pentru a stabili o relație directă cu ea. Părinții se oferă să sprijine școala în diverse activități, realizînd chiar materialul didactic acasă.

Prin pedagogia Planul Jena se urmărește formarea unor personalități care să se adapteze rapid în viața socială.

Cele mai multe școli organizate după Planul Jena se află în Olanda, peste 200 de școli.

Pedagogia Waldorf

Obiectivul pedagogiei Waldorf (pedagogia Rudolf Steiner) este, în egală măsură, încurajarea dezvoltării sănătoase a capacităților fizice, sufletești și spirituale ale copilului, pe baza metodei elaborate de Rudolf Steiner.

Învățătorul atent „vede” ce predomină la fiecare copil, din punct de vedere al temperamentului, și acționează pentru transformarea sa fizică și psihică, propunîndu-i un țel mai mult formativ decît informativ.

În clasele mici, I-IV, copiii nu au manuale și nu primesc note. Ei scriu pe caiete speciale și își construiesc singuri manualul. Încă din clasa I se învață o limbă străină și se ascultă foarte multe fabule și povești. Această metodă dezvoltă foarte mult imaginația copiilor și posibilitatea de exprimare liberă.

Copiii mai învață un obiect, care se numește „Desenul formelor” și, de asemenea, „Euritmie” — arta mișcării.

Exercițiile ritmice de la începutul fiecărei zile de școală îi deschid copilului dorința pentru lecția nouă, iar faza de povestire care urmează îl readuce la sine, îl liniștește pe copil.

Pedagogia Waldorf realizează, de asemenea, comuniunea între educator, copil și părinte, pune un accent deosebit pe individualizarea procesului de învățămînt, pe latura practic aplicativă și pe educația bazată pe artă, ca formator al personalității armonioase a viitorilor adulți.

• ULTIMA ORĂ • ULTIMA ORĂ • ULTIMA ORĂ •

Procurorul General Cochinescu demis

În temeiul art. 94 lit. c și al art. 99 alin. 1 din Constituția României, precum și al art. 44 alin. 2 și al art. IV alin. 2 (anexă) din *Legea nr. 92 din 4 august 1992 pentru organizarea judecătorească*, modificată prin *Legea nr. 142/1997*, la propunerea ministrului Justiției, Valeriu Stoica, președintele României, Emil Constantinescu, a semnat decretul privind eliberarea din funcția de Procuror General al României, începînd cu data de 26 august 1997, a domnului Nicolae Cochinescu.

Biroul de presă al Președinției României

PS
pe scurt

Guvernul a indexat salariile și pensiile

Joi 21 august, Executivul a hotărît indexarea salariilor personalului bugetar și celui al societăților comerciale cu capital majoritar de stat cu 15%, începînd de la 1 august a.c. Urmează ca de la 1 octombrie să se acorde o indexare de 14%. Venitul mediu impozabil va crește de la 159.000 lei la 180.000 lei.

Procentul de indexare a pensiilor va fi de 16%, tot de la începutul acestei luni, și de 15% de la 1 octombrie.

În ceea ce privește reducerea impozitului pe salarii, acest lucru ar urma să se întîmple de la 1 septembrie, preconizîndu-se în acest sens o creștere a veniturilor nete cu circa 2%.

IULIAN ANGHEL

Falsul război al tăblițelor bilingve

Project on Ethnic Relations (PER) a organizat pe 21 august, la Tirgu-Mureș, o masă rotundă având ca temă „Analiza conflictelor create de unele măsuri de implementare a Legii Administrației Locale – în special instalarea plăcuțelor bilingve”. Tema aleasă a fost o prelungire a unei alte discuții, organizate tot de către PER, la 30 mai („Măsuri de consolidare a încrederii în administrațiile locale”), ocazie cu care au fost prezentate unele hotărâri ale Legii Administrației Publice care pot afecta relațiile interetnice. La această masă rotundă (moderată de Dan Pavel, șeful biroului PER din București) au participat primarul orașului, Fodor Imre, reprezentanți ai guvernului (Dragoș Tănăsioiu, expert guvernamental la Departamentul Administrației Publice Locale, și Anton Niculescu, secretar general adjunct al Guvernului), reprezentanți ai prefecturii (subprefectul Burhárd Árpád), ai poliției, reprezentanți ai partidelor politice (deputatul UDMR Elek Barna și deputatul PD Ileana Filipescu) și ziariști. Istoricul Spielmann Mihály a făcut o prezentare a denumirilor toponimice din Transilvania și a analizat rolul presei în situația de posibil conflict interetnic.

Pentru un nou tip de cultură politică

Primele probleme au fost ridicate de Dan Pavel, moderatorul întâlnirii. Procesul democratizării societății românești, potrivit opiniei sale, a mers pe două linii: o linie instituțională (reprezentând deciziile luate la nivel de guvern și parlament) și una la nivelul societății civile (cetățean, organizații neguvernamentale, presa și partidele politice). În societățile aflate în tranziție, de multe ori, lipsa de precizie în domeniul legislativ poate genera neînțelegeri la nivelul societății civile. În ce fel se poate acționa la acest nivel pentru preîntâmpinarea conflictelor și pentru instituirea unui nou tip de cultură politică?

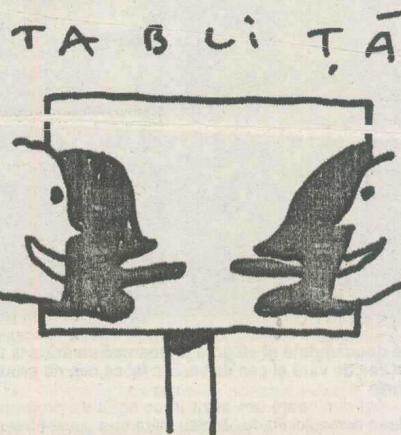
Măru discordiei: Ordonanța de urgență privind modificarea Legii Administrației Publice Locale

După singeroasele conflicte interetnice din martie 1990, Tirgu-Mureș a fost, în ultimele două luni, din nou în centrul atenției. Chestiunea în discuție: măsura adoptată de primarul orașului, Imre Fodor, de inscripționare bilingvă a localității (în maghiară și română), conform Ordonanței de urgență nr. 22/97 a Guvernului României cu privire la modificarea Legii Administrației Publice Locale, ce stabilea că, în localitățile în care procentul locuitorilor aparținând unei alte etnii este mai mare de 20%, inscripționarea localității și a instituțiilor să se facă și în limba minorității respective. Unii ziariști și reprezentanți unor partide politice i-au reproșat primarului că nu a supus această decizie hotărârii Consiliului Local, singurul care ar fi avut, chipurile, dreptul să ia o asemenea decizie. În realitate, Ordonanța de urgență 22/97 nu prevede o astfel de obligativitate. De unde atunci confuzia? Este vorba de o ambiguitate a ordonanței care a făcut posibilă o interpretare, alta decât cea pe care legiuitorul a avut-o în vedere? Sau, dacă nu a fost vorba de o confuzie, al cui este interesul ca la Tirgu-Mureș să se instaureze un climat de tensiune? Cine sînt cei care au vopsit de mai multe ori tăblițele cu inscripția în limba maghiară și de ce poliția nu a luat nici o măsură pentru prinderea și pedepsirea lor? Care a fost rolul presei în această „afacere”? Sînt cîteva întrebări la care participanții au răspuns, cu mai mult sau mai puțin succes.

Ce spune ordonanța de urgență?

Modificările aduse Legii Administrației Publice Locale (prin Ordonanța de urgență 22/97) în privința relațiilor dintre autoritățile publice locale și minoritățile naționale reprezintă „cheia conviețuirii pașnice între toți cetățenii țării”, în condițiile în care aceștia au aceleași drepturi, indiferent căreia minorități aparțin – a afirmat Dragoș Tănăsioiu, expert guvernamental la Departamentul Administrației Publice Locale. „Fiecare articol de lege a dorit să preîntâmpine pe această cale orice conflict interetnic ce ar putea apărea.” Toate modificările aduse legii în discuție – a întărit reprezentantul guvernului – s-au încadrat pe linia acordurilor generale pe care România le-a semnat și ratificat. De la apariția legii au existat însă rețineri față de unele măsuri care trebuiau adoptate în conformitate cu prevederile ordonanței de urgență și mai ales față de prevederile articolului 58 al. 2 din Legea Administrației Publice Locale, modificată prin Or. 22/97, care se referă la inscripționarea bilingvă. Claudiu Tănăsioiu consideră că, potrivit Articolului 5 al. 1 din Legea Administrației Publice Locale, „Autoritățile publice locale, consiliile locale sînt autorități deliberative”, în timp ce primarul este o „autoritate executivă”. În Legea Administrației

Locale, primarul, ca autoritate executivă a autorității publice locale, acționează și ca reprezentant al statului în teritoriu (art. 43 al. 1 din Ordonanța de urgență 22/97). De aici decurge obligația sa ca pe baza datelor comunicate de Direcția Juridică de Statistică, acolo unde este cazul, să ia act de existența unei minorități naționale cu o pondere de peste 20% din numărul total al locuitorilor respectivei localități. Primarul va comunica apoi acest fapt Consiliului Local, care, în temeiul competențelor ce-i revin în domeniul administrării bugetului local (art. 20 al. 2 lit. e), trebuie să aprobe cheltuielile ocazionate de inscripționarea bilingvă și implantarea de tăblițe. Consiliul nu aprobă, așadar, inscripționarea bilingvă, ci cheltuiala pentru instalarea indicatoarelor și o face ca pentru orice cheltuială care trebuie să fie aprobată de consiliu – a subliniat Claudiu Tănăsioiu. Prevederea legală cuprinsă la art. 58 al. 2 constituie în acest caz o normă imperativă.

Art. 42 din Legea 43/1975, încă în vigoare, prevede că amplasarea de panouri, reclame, indicatoare rutiere etc. în zona drumurilor publice se face cu acordul organelor care administrează drumurile publice și al organelor Ministerului de Interne, care vor asigura aceste inscripționări în conformitate cu STAS 1848/1 din 1986, aprobat de Institutul Român pentru Standardizare. Primarul va anunța, așadar, aceste autorități pentru ca inscripționarea să se facă conform normelor în vigoare.

Nu încapă nici o discuție, a apreciat reprezentantul guvernului, că „legiuitorul a statuat obligativitatea celor două autorități (primar și consiliu local) potrivit naturii juridice a fiecăruia de a asigura inscripționarea bilingvă a localităților a instituțiilor publice în limba minorității respective”. E posibil, totuși, a recunoscut Dragoș Tănăsioiu, ca acest articol de lege să nu fi fost îndeajuns de clar stipulat, ceea ce a creat neînțelegeri, care ar putea însă fi eliminate în urma dezbaterilor legii în Parlament.

Potrivit opiniei deputatului UDMR Elek Barna, prevederile Ordonanței 22 sînt însă foarte clare, ele derivă din Constituție, care, la art. 20, face trimitere la respectarea tratatelor la care România este parte, iar la art. 114 face referiri la ordonanțele de urgență care au valoare de lege pînă la adoptarea lor în Parlament, fără nici un vot al consiliului local. „Unde ne-am afla dacă fiecare hotărâre a guvernului ar trebui supusă votului consiliului local?” – s-a întrebat retoric deputatul.

Cînd este momentul?

Primarul orașului Tg. Mureș, Imre Fodor, s-a arătat mirat de interesul exagerat manifestat de toată lumea pentru instalarea plăcuțelor bilingve la Tirgu-Mureș. Ordonanța de urgență prevede multe chestiuni care privesc administrația publică locală, majoritatea de interes general și doar o mică parte tratează probleme care țin de minorități. „Cînd am primit această ordonanță, am zis că ea are efect de lege și am dat curs prevederilor ei – a spus primarul Imre Fodor. La Tirgu-Mureș nu ne-a prea convenit să eliberăm viceprimarii din funcția lor de consilieri, dar am făcut-o imediat, pentru că am crezut că ceea ce spune legea trebuie făcut”. De ce, în privința unor aspecte de ordin general din lege, care au fost aplicate prompt, nimeni nu și-a pus problema că ne-am grăbit, iar pentru altele, a căror aplicare nu a fost atât de promptă (cazul instalării plăcuțelor bilingve), ni s-a reproșat că ne-am grăbit? – s-a întrebat Imre Fodor? Nu este normal ca pentru trei perechi de indicatoare (care costă 2-3 milioane – din 6 miliarde, cît va avea anul acesta bugetul orașului pentru întreținerea drumurilor) să se facă o problemă „care să se discute în întreaga țară și peste hotare”, a opinat Imre Fodor. Dacă este vorba de „oportunitate” și de prea multă „grabă”, de observația că „nu este momentul”, atunci „momentul nu va fi niciodată”, a spus la rîndul său subprefectul Árpád Burkhárd, făcînd referire la declarația lui Adrian Năstase (PDSR), care într-o întâlnire televizată afirmase că nu are nimic împotriva tăblițelor, „numai că nu e momentul ca ele să fie instalate”. Subprefectul a calificat decizia primarului ca fiind cît se poate de legală, dovadă că „n-am atacat-o în contencios administrativ”.

Istoria și presa

„În istorie contează valoarea izvorului ca atare, dar nu orice izvor are valoare. Rolul presei este de a informa populația în aceste chestiuni” – a apreciat istoricul Spielmann Mihály. De ce însă o asemenea discuție? Istoria este cotidianul ca atare, iar cotidianului îi aparțin și toponimele atît de discutate acum. Toponimele s-au format de-a lungul istoriei, în mod absolut normal, localitățile au fost denumite după morfologia geografică, după niște puncte de reper, după nume de sfinți, de persoane, însușiri și caracteristici. Fiecare grup etnic venind în contact cu o localitate, sau întemeind-o, i-a dat un nume, paralel și separat de celelalte etnii. „Denumirea localităților nu are nimic cu politicul ci cu filologia” – a apreciat istoricul. (Abia în secolul al XIX a început manipularea denumirilor: între 1880-1913, multe localități care nu aveau nume maghiare au fost maghiarizate, la inițiativa proprie a localităților sau a guvernelor de la Budapesta. Între 1921-1922, 1929-1930 și în 1957 a început românizarea numelor de localități care nu aveau corespondent românesc ori aveau forma fonetică românească a unei localități cu denumire maghiară). Din acest unghi privește lucrurile, „nu există intimitate și nu există prioritate sūtă la sūtă”. „Inscripționarea bilingvă – a arătat Spielmann Mihály – este în aceste condiții un lucru de bun-simț”. Însă față de discuțiile care se poartă acum în unele publicații (cu privire la traducerea pur și simplu a numelor localităților românești în limba minorităților în care se va face inscripționarea), istoricul a subliniat că denumirile localităților trebuie căutate în arhive, și nicidecum traduse din limba română.

Ce rol a jucat presa în conflictele din Tirgu-Mureș?

Nu se poate nega faptul că presa a avut și ea un rol în dezvoltarea unei discuții în jurul inscripțiilor bilingve de la Tirgu-Mureș, a încercat să arate Haller István (Liga Pro Europa), care a făcut o monitorizare a presei pe acest subiect. Unele articole din presă au prezentat actul de vopsire a tăblițelor ca fiind un act de patriotism. S-a putut constata, a arătat Haller István că presa nu a publicat Ordonanța 22 și, astfel, opinia publică nu a avut de unde să știe dacă instalarea plăcuțelor bilingve este legală sau nu. Mai mult, unii ziariști au crezut la rîndul lor că actul este ilegal (și l-au prezentat ca atare). „Nu toată presa este de natură malefică”, a opinat Dan Pavel, arătînd că de multe ori publicațiile au prezentat adevărul și despre confruntările din martie '90, și despre falsul război al plăcuțelor bilingve.

„Nu trebuie să tragedizăm și să inventăm stafii ale istoriei”, a remarcat deputatul Elek Barna. Problema de fond este următoarea: există o ordonanță de urgență a guvernului, cu valoare de lege, care impune scrierea bilingvă și, ca orice lege, ea trebuie respectată, fie că sîntem de acord cu ea sau nu.

„Devin tot mai mult

Interviu cu **IOSIF SAVA** realizat de **ANDREI CORNEA**

„Nu văd rezultatele schimbărilor din TVR“

Ce reprezintă pentru dumneavoastră agitația de acum, produsă de schimbările de grilă și de programe la TVR? Ce poziție aveți în războiul care se poartă acum între cele două tabere, dacă pot să spun așa?

În televiziune este stare de război, imediat după decembrie '89, și așa va continua, am certitudinea, încă foarte multă vreme. Problema este dacă ne aflăm într-un proces de îmbunătățire a televiziunii sau nu.

Și cum credeți?

Nu cred că, de-a lungul anilor, televiziunea și-a îndeplinit țelurile promugate în acel neuitat an 1989, când a fost epicentrul țării.

Să luăm măcar perioada asta de câteva luni a interimatului lui Stere Gulea. În acest răstimp s-au produs, totuși, niște transformări benefice, sau tot ce s-a făcut e mișcare pe loc sau în rău?

S-au petrecut foarte multe transformări, cum ziceți dumneavoastră, esențial este să le vedem în practică și, în opinia mea, nu se văd încă rezultatele. Aștept nerăbdător transformările reale în sensul îmbunătățirii.

Ce vă nemulțumește?

Nu s-au găsit formule necesare, nu s-a găsit conceptul necesar pentru ca postul să capete nu numai multă rîvnă independentă, ci să-și îndeplinească misionaria de a fi o instituție națională care, pe de-o parte, să respecte tradițiile țării și, pe de altă parte, să contribuie la schimbare, la reformă...

Ce înseamnă „tradițiile țării“? În materie de televiziune, tradițiile sînt cam sinistre, așa zice eu.

Nu vorbesc din punct de vedere ideologic. TVR a fost un epicentru de cultură foarte multă vreme, cu excepția acelei perioade cumplite dintre 1985-1989. Să nu uităm că televiziunea a însemnat imens pentru promovarea artelor, pentru promovarea literaturii, pentru promovarea divertismentului de calitate, pentru susținerea unui tonus cultural al țării, alți vreme cit s-a putut...

Bine, dar dumneavoastră vă raportați acum la televiziunea din anii '70, cînd unele emisiuni puteau fi văzute ca mici oaze într-un deșert. Dar televiziunea anilor '90 poate fi văzută din aceeași perspectivă?

Sigur că nu se poate: din punctul acesta de vedere, a fost o televiziune care a tembelizat timp de cinci ani; dar, să nu uităm, eu vorbesc, în plan muzical, că televiziunea a fost un epicentru de cultură muzicală. La televiziune am putut vedea marile festivaluri Enescu, am putut urmări unul sau chiar două concerte simfonice în fiecare săptămînă, am putut vedea marile dirijori ai lumii, și pentru mine asta este hotărîtor.

Se reproșează TVR că un asemenea mod de a vedea lucrurile nu se potrivește cu principiile reformei, fiindcă se promovează în felul acesta emisiuni cu audiență scăzută, ce nu ar putea să garanteze o susținere financiară a televiziunii publice, împovărată, cum știți, de enorme datorii.

Televiziunea nu este numai un centru de comerț, nu trebuie să contribuie numai la publicitatea unor produse. Televiziunea este un centru de educație națională. Mereu amintesc televiziunea japoneză din anii '45, care a salvat Japonia postbelică. Televiziunea japoneză a avut, în anii de după '45, 12 canale, cu ajutorul cărora japonezii au învățat tehnică, au învățat limbi străine, au învățat să se adapteze la viața modernă. Asta este rolul unei televiziuni. Nu să aflăm, în fiecare zi, ce detergenți sînt mai buni sau mai răi!

Dar aflăm ce detergenți sînt mai buni sau mai răi din reclame, or, nu reclamele reprezintă emisiunile de televiziune. Orice televiziune, azi, cred că și cea japoneză, este plină de reclame. Sînteți împotriva reclamelor la postul public?

Nu putem să judecăm televiziunea sub raportul atașamentului ei față de banii pe care îi aduce și de comerțul pe care-l stimulează. Judec televiziunea ca loc de desfășurare a marilor bătălii ale timpului pentru reformă economică, pentru modelare spirituală, pentru corijarea tuturor păcatelor noastre de după 1989.

„Televiziunea nu a avut grijă de vedetele sale“

Lăsînd acum deoparte *Serata muzicală*, despre care vom vorbi puțin mai tîrziu, nu-vi se pare că majoritatea emisiunilor culturale care erau prezentate în ultimii ani la Televiziunea Română păcătuiau printr-un fel de oboseală, prin redundanță, prin lipsa unei dezbateri autentice și prin conformism?

Emisiunile culturale nu au fost mai slabe decît toate celelalte emisiuni ale Televiziunii Române, mă refer pînă în noiembrie 1996. Cauza fundamentală este că televiziunea a dat prioritate unor probleme politice, televiziunea a devenit centru de bătălie a unor grupuri, televiziunea n-a avut nici un fel de grijă pentru vedetele sale, pentru realizatorii talentați. De aici s-a ajuns la decăderea unor anumite tipuri de emisiuni culturale. Împărtășesc însă punctul de vedere, afirmat în ultimele două-trei luni, că laturile culturale ale emisiunilor televiziunii n-au avut vibrația necesară unui post național capabil să reziste concurenței celorlalte posturi.

Și ce ar trebui făcut?

Înainte de toate, profilarea programului 2 pe un program de cultură care poate aduce calitate în emisiunea de televiziune, cu o selecție capabilă să pună în valoare, înainte de toate, talentul de televiziune. Asta nu s-a întîmplat în ultimele șase luni, pentru că nu s-a mers pe ideea asta. Tocmai de aceea trebuie să avem perspectivă sub acest aspect, indiferent de toate schimbările structurale care se produc, indiferent de orice grilă ne-am propune.

Deci credeți că nu e bun drumul pe care se merge

ge deocamdată și că grila de toamnă va arăta la fel ca cea de vară și cea de vară la fel ca cea de primăvară.

Azi dimineață am auzit în colegiul de programe ideea domnului Radu Nicolau, care m-a cucerit într-un fel și care mi se pare că pune un nou statut la baza gândirii și a concepțiilor televiziunii. Sînt respectăm audiența pentru programul 1, criteriile de audiență pe programul 1, iar pe programul 2 să înțelegem seama numai de criteriul de calitate și al educației. Asta poate fi singura salvare.

„Crez contrarietatea necesară oricărui spectacol de televiziune“

Domnule Sava, nu putem să nu venim la chestiunea *Seratei muzicale*, fiindcă, fie că unii vă critică, fie că vă admiră, sînteți unul dintre principalii realizatori de televiziune. În *Serata* dumneavoastră aveți o tactică, pe care de altminteri ați prezentat-o uneori, aceea de a vă ascunde cu destulă grijă propriul punct de vedere și de a adopta o tehnică malefică spre a-l stimula și a-l lîrta pe invitatul dumneavoastră. E adevărat ce spun?

Absolut adevărat. Și mă bucur că o înțelegeți. M-au decepționat fundamental, într-un număr din „22“, lecțiile pe care mi le da un colaborator al dv., transformîndu-mă într-un om politic de o anumită culoare, ceea ce nu sînt în nici un chip. Dacă există un anumit succes de public, și un anumit interes față de *Serata*, chiar din partea celor care o detestă, el nu vine decît din faptul că, de fiecare dată, crez contrarietatea necesară absolut oricărui spectacol de televiziune. Vedeti o altă modalitate decît de a mă pune pe o poziție opusă, la un moment dat, față de interlocutorul meu? Un om inteligent poate observa, și e normal să fie așa, care e structura mea. Dacă o detectează e bine, dacă nu, nu. Gîndesc permanent ca Iosif Sava, dar de fiecare dată încerc să contraz opinia omului cu care stau în față,

nu pentru a-l enerva, ci pentru a-i vedea reala imagine.

Totuși, sînt unele cazuri – pe unul îl evocă chiar Dan C. Mihăilescu – în care nu v-ați respectat, cred eu, acest principiu. Mă refer la faimoasa întîlnire cu Ion Iliescu, cînd multora, ca și mie personal, ni s-a părut că vă abandonăți rolul de contrarietate.

Cine este atent vede și mulțimea întrebărilor incoade pe care le-am pus fostului președinte. Eu am fost însă onorat că la o emisiune muzicală pe programul 2 am adus președintele țării. Asta a însemnat ceva pentru mine, pentru muzică, iar *Serata* nu este decît o tribună pentru muzică, chiar dacă am foarte puțin spațiu pentru ea. Acesta este idealul meu de aproape jumătate de veac și nu am alt mobil intelectual decît acesta. M-am purtat, am mai spus-o, poate cu o anumită emotivitate, care a creat niște puncte care puteau fi critice; însă nu mi se poate cere să fiu în ofensivitate continuă sau să mă transform exact într-un auditor care are toate *parti-pris*-urile față de un conducător de stat la un moment dat. A trebuit să mă port cu deferență și cu respectul pe care-l am față de orice autoritate. În același mod m-am purtat și față de domnul Constantinescu, și am impresia că dumnealui apreciază asta, în condițiile în care am fost alțit de dur atacat și, de foarte multe ori, nedrept în legătură cu prezența domnului Iliescu. Eu am avut trei convorbiri cu d-l Constantinescu, cînd nu era la putere. Pentru mine este de neuitat acea întîlnire din 1992, cînd secretarul de redacție nu mi-a permis să intru în studio cu profesorul Emil Constantinescu și, pe propria mea răspundere, am stat trei ore de vorbă cu domnia sa, cu aceeași deferență pe care am avut-o de trei ori înainte de noiembrie 1996. În condițiile în care se va aprecia acest gest și faptul că, în pofida unor foști conducători ai televiziunii, i-am adus la *Serata* în proporție de 85% pe oamenii opoziției, trebuie să fiu judecat pentru ceea ce numii „mersul în genunchi“, atunci cînd am discutat cu Ion Iliescu.

Bine, dar nu i-ați adus, am eu impresia, fiindcă erau oameni ai opoziției, ci pentru că erau străluciți oameni de cultură!

Nu. Am o hirtie pe care n-am dat-o în vileag, pentru că nu am făcut nicodată capital politic unui asemenea lucru, în care un fost conducător al instituției spune textual că dacă voi continua să mai aduc numai oameni ai opoziției mi se va lua această emisiune.

„Nimeni n-o să-mi ia apărarea...“

Iosif Sava trebuie să aibă și el, ca oricare om, opinii, idei proprii, nu numai pe cele pe care le adoptă de dragul jocului, în discuția din *Serata muzicală*. Mulți au impresia că dumneavoastră sînteți un conservator, în estetică în primul rînd, dar nu numai acolo. E adevărat?

M-aș bucura să fiu un conservator, la 60 de ani ai mei trecuți. E normal să fii atașat de valorile tradiționale ale culturii, dar îmi pare rău că nu mai pot susține vechile mele concepții, în care am fost crescut în tînețe și pe care le-am negat în momentul în care mi-am dat seama, la 23 de ani...

Vorbiți de marxism?

De marxism. Le-am negat cu vehemență la 23 de ani; mă refer la ideal, la metodologie, la metodologie înainte de toate, pentru a-mi explica istoria umanității, istoria personalităților, istoria polemicilor muzicale, categoriile estetice, mobilierul educației estetice. Îmi pare rău că în fața ofensivei oamenilor de stînga și a tuturor încercărilor de alianță a lor, în țară și peste hotare, cu forțe obscure și totalitariste, devin tot mai mulți, pe zi ce trece, un om de dreptă.

Ce înțelegeți prin „om de dreptă“?

Un liberal, un adept al elitismului și situat împotriva oricăror rezolvări facile, umanitariste sau sentimentale, a unor situații acute ale societății moderne în ansamblu și în plan național și internațional. Îmi pare rău că trebuie să devin un asemenea om spre sfîrșitul vieții, dar nu există altă cale. Acum cîteva zile, m-am întîlnit întîmplător cu profesorul Eugen Simion, un om la care am ținut foarte mult, și care mi-a spus: „Domnule Sava, dumneata nu trebuie să fii un om de dreptă“. Am tăcut...

Credeți că profesorul Simion este cu adevărat un om de stînga?

Respect, înainte de toate, în profesorul Simion, autenticitatea sa; restul lucrurilor le va rezolva istoria literaturii. Mie îmi place că este un om autentic și îmi susțin punctul de vedere. Criticabil și din punctul meu de vedere sub raportul unor teze, dar între toți cărturarilor, între toți făurarii de cultură, el trebuie respectat pentru această autenticitate a gândirii și acțiunii sale.

Deci credeți că sprijinul pe care dînsul și alții l-au dat fostului regim Iliescu este o chestiune de

Informație de presă

În legătură cu afirmațiile din editorialul publicat în *România liberă* din 18 august a. c. de Octavian Paler sub titlul „Pater Familias”, preluate și de alte ziare, Biroul de presă al Președinției României este imputernicit să declare următoarele:

Afirmația „domnul președinte a înaintat în mare și s-a îmbăiat înconjurat de o ceată de scafandri îmbrăcați în costume roșii” este un neadevăr. Alte relații din articolul citat sînt, de asemenea, rodul imaginației sau relei-credințe.

Avînd în vedere și alte informații de acest tip publicate recent, dorim – fără a contesta interesul unor ziare pentru știri de senzație – să facem cîteva precizări pentru corecta informare a opiniei publice:

– Președintele Emil Constantinescu nu locuiește în Palatul Cotroceni – unde există numai birouri și săli de întruniri. Nu a locuit nicodată în palatele folosite ca reședințe de odihnă de Nicolae Ceaușescu la Sinaia (Foișor), Neptun (Nufărul) sau Snagov – utilizate acum pentru conferințe și cazarea unor oaspeți străini de rang înalt. Președintele folosește ocazional așa-numita „Casă mică (nouă) a Grădinii” de la Sinaia sau vila „Ghiocelul” de la Neptun, al căror confort este similar celui din alte vile pe care Administrația Protocolului de Stat le închiriază.

– Palatul de la Scroviștea, la care se fac frecvent referiri în presă, a fost demolat în urmă cu 40 de ani, iar cele trei case de odihnă ridicate ulterior au dotări obișnuite, fiind lipsite de elemente de lux.

Pentru formarea unei impresii directe și corecte, Biroul de presă invită directorii și redactorii-șefi ai principalelor ziare să viziteze, dacă doresc, imobilele menționate.

– În timpul campaniei electorale și după aceea, președintele a locuit într-un apartament de trei camere dintr-un sediu al Fundației Române pentru Democrație, care a achitat integral chiria și întreținerea.

Cînd va fi posibil, președintele României se va muta în reședința oficială atribuită succesiv președinților țării în baza legii adoptate de Parlament înainte de alegerile din 1996, în condiții similare reședințelor oficiale atribuite prin aceeași lege președinților Senatului și Camerei Deputaților, precum și primului-ministru al Guvernului României. Respectîndu-și promisiunea electorală, nu va locui în cartierul Primăverii.

– Referitor la alte aspecte de protocol abordate în presă, precizăm că președintele Emil Constantinescu nu a folosit nici una din limuzinele Mercedes din dotarea Președinției (rezervate oaspeților străini) și se deplasează cu autoturisme Cielo sau Opel Vectra (avînd dimensiuni similare cu Cielo). Cu excepția unor situații protocolare deosebite sau de urgență, mașinile din coloana oficială nu folosesc girofaruri sau sirene, circuliînd în trafic normal, cu opriri la semafor și treceri de pietoni. Cînd s-a deplasat cu mijloace de transport în comun, președintele nu a considerat necesară mediatizarea, așa cum nu a socotit-o oportună nici în alte ocazii, cînd s-a aflat în mijlocul cetățenilor – pe stradă, pe plajă ori în alte locuri publice.

– Acceptarea unor măsuri de pază și protecție a președintelui este o obligație, și nu un privilegiu. Ea nu decurge din dorința de izolare, ci din necesitatea de a ține seama de eventualitatea unei acțiuni responsabile din partea unor dezechilibrați mental, ca și de creșterea, în general în lume, a numărului atentatelor teroriste.

Mulțumind încă o dată ziarelor importante pentru obiectivitatea relațiilor lor despre toate aspectele activității Președinției României, Biroul de presă asigură reprezentanții mass-media că va răspunde oricînd cu promptitudine tuturor gazetarilor doritori să verifice autenticitatea informațiilor pe care le dețin, înainte de a le publica.

Biroul de presă al Președinției României

Presa la plajă

• În editorialul *României libere* din 18 august a.c., Octavian Paler deplînge faptul că, în ciuda promisiunilor de austeritate făcute în campania electorală, „noii noștri diriguitori (chiar și cei care păreau simpli la port și la vorbă) s-au repezit să fie noii noștri mandari.”

Octavian Paler relatează o scenă, petrecută pe plaja de la Neptun, în vecinătatea fostei reședințe a lui Ceaușescu. „Ei bine, de pe această plajă pîzită strîns, zi și noapte, de nu știi cîți jandarmi înarmați (unii la vedere, alții patrulînd prin tufisuri), d-l președinte a intrat în mare și s-a îmbăiat înconjurat de o ceată de scafandri (!) îmbrăcați în costume roșii. Scena m-a amuțit. Apoi, într-un halat alb, „pater familias” s-a plimbat cu un aer senorial pe care doar pescărușii îl ignorau.”

Astfel de lucruri nu reprezintă pentru editorialistul moralist „flecări”, cu atît mai mult cu cît, dincolo de povestea de la malul mării, sînt semnalate, în spatele atitudinii de pater familias, și alte lucruri: „Așa să se explice tendința sireată de a se detașa de viesparea coaliției care l-a făcut posibilă cariera politică? Și tot așa să se explice grija excesivă pentru „imaginea” sa?”

Cum Octavian Paler dorește ca Emil Constantinescu să nu fie un „pater familias”, ci un șef de stat, în această ultimă ipostază, șeful statului ar trebui să înceteze „să mai dezmiere ori să certe „părintește” un guvern ce trebuia de mult demis pentru modul supraréalist în care continuă rîul adus țării de regimul Iliescu.”

Editorialul lui Octavian Paler a beneficiat de un răspuns din partea Președinției, pe care îl reproducem alături.

• Un personaj celebru al defunctului regim Iliescu, Gh. Șomănescu, cel care, aflat la cîrma CRAL Herăstrău, a sprîjinit pe toți cu nădejde în adevăr, a avut o vilă de lux. În cartiere de lux, a fost, în sfîrșit, destituit de Fondul Proprietății de Stat. Gh. Șomănescu (bineînțeles și revoluționar, cu toate beneficiile care au decurs din acest titlu, obținut în mod dubios) a fost audiat deja de poliția sectorului 1. „Șomănescu este cercetat de Parchet și Poliție în urma mai multor plîngerii penale legate de abuzuri comise în repartizarea locuințelor. Săptămîna trecută, anchetatorii au fost nevoiți să spargă ușa de la biroul fostului director, în căutarea unor acte, menționate de reclamanți ca fiind probe. Nu le-au găsit, dar au ridicat mai multe documente. Deocamdată, nu a fost declanșată

urmărirea penală, ancheta fiind în faza verificărilor” (Adevărul, 21 august, a.c.).

• Cele 25.000 de cadouri primite de Ceaușescu, în vremea domniei sale, sînt încă depozitate în șapte săli enorme ale Muzeului Național de Istorie. Multe sînt omagii pe care artiștii români le aduceau cîrmaciului, de ziua lui. **Evenimentul zilei** din 22 august a.c. inventariază minunții tezaurul: „Există aici trei categorii de obiecte. Unele care n-au nici o valoare, nici măcar materială, altele care s-ar putea valorifica printr-o licitație și, în fine, cele mai puține, care sînt, într-adevăr, valoroase, totul înghesuit pe rafturi pînă la tavan, în dulapuri sau direct pe podea. Săliile sînt pline de busturi, de steme din cristal optic, birouri și scaune sculptate, li, năframe, servicii de pahare, cutii și machete, tractoare și motoare, coloane ale infinitului din bronz, inox sau ceramică, înfășate de seceri și ciocane. O sală întreagă este ocupată de cele peste 600 de covorașe persane, dintre care unele sînt uriașe (...) Unele dintre valorile reale au fost cerute înapoi de donatori. Un tablou returnat Vaticanului și două medalii (...) Toگیle Elenei Ceaușescu de la decernarea titlurilor de Doctor Honoris Causa, alături de un teanc de vreo 20 de cravate de pionier, de un covoraș din Botswana, pe care scrie cu litere negre „Pula”, pălării de cowboy, un sombrero mexican uriaș și cele vreo 15 cutii cu havane primite de la Fidel Castro care sînt intacte (...) O colecție de poșete din piei felurite, vase chinezești de peste un metru înălțime sau colți din fildeș sculptați, care valorează o avere, alături de casete de bilci, gen „suvenir”, din vinilin cusut cu ață roșie, și de pahare gravate ori servicii îmbrăcate în „coață de copac”, făcute din hîrtie dată cu baț și cu lac. Sînt aici jocuri de șah superbe, cu piese din iad, sălii de samurai primite de la împăratul Japoniei, un urs uriaș de pluș, primit de la Helmut Kohl, un fragment de rocă lunară primit de la Richard Nixon și „celebra”, deja, sticlă de tequila îmbrăcată în piele, în care aflăm că era doar apă chioară, căci „băuturile erau la Snagov” (...).

Directorul muzeului, prof. dr. Radu Florescu, precizează că toate obiectele din „tezaurul Ceaușescu” vor fi evaluate de către o comisie de specialiști și scoase la licitație. Aviz celor care doresc să păstreze vie amintirea cîrmaciului!

RODICA PALADE

ION DIACONESCU a împlinit 80 de ani

Născut la 26 august 1917, în Boțești, Argeș. Căsătorit.

Absolvă Institutul Politehnic București (electronică și mecanică) în 1942.

Din 1936 membru al Partidului Național Tărănesc; membru al Forumului de Conducere al Organizației de Tineret al Partidului Național Tărănesc (1944–1947); deținut politic la Aiud, Baia Sprie, Rîmnicu Sărat (1947–1964); membru în

ilegalitate al forului de conducere al Partidului Național Tărănesc (1964–1989); prim-vicepreședinte al Partidului Național Tărănesc Creștin Democrat (1989–1996). În 1989, Partidul Național Tărănesc a reintrat în legalitate sub numele de Partidul Național Tărănesc Creștin Democrat (a fost acceptat ca membru al Internaționalii Democratice Creștine și al Uniunii Europene Creștine Democratice); membru al Camerei Deputaților. Șef al Grupului Parlamentar PNȚCD (din 1990); președinte al Partidului Național Tărănesc Creștin Democrat, ales la Congresul PNȚCD (1996, ianuarie); președinte al Convenției Democratice Române (1996, noiembrie).

Un cutremur major se poate produce pînă în 2010

Ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, Nicolae Noica, a ținut să sublinieze, într-o conferință de presă desfășurată luni, 18 august a.c., că anticiparea cu exactitate a datei producerii unui cutremur major în România este un lucru imposibil și a solicitat presei să fie mult mai cumpănită cînd publică informații ce pot produce panică. În schimb, directorul Institutului Național pentru Fizica Pămîntului, a spus că „este probabil că un cutremur major s-a produs în România după 1999, pînă în anul 2010”. Între timp pot apărea cutremure moderate, care nu sînt periculoase. Specialiștii români nu au realizat pînă acum un studiu privind producerea unui cutremur major la noi în țară, în următorii ani.

Primarul Capitalei, Viorel Lis, prezent și el la conferința de presă a arătat că, în eventualitatea producerii unui cutremur semnificativ, s-ar prăbuși 200–300 de clădiri. Datoria consolidării clădirilor revine proprietarilor, care pot obține împrumuturi cu dobîndă mică pentru acest gen de lucrări. Lucrările de expertizare se efectuează gratuit de către Ministerul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului, care, conform ministrului Nicolae Noica, a primit pînă acum doar 7–8 solicitări.

PS
pe scurt

A fost înființată Societatea Națională de Petrol

În cadrul unei ședințe extraordinare, desfășurate marți 19 august, Guvernul a hotărît înființarea Societății Naționale de Petrolului (SNP). „Petrom” SA. Noua societate cuprinde, pe lîngă unitățile subordonate fostei RA Petrom SA București, rafinăriile Arpechim Pitești și Petrobrazii Ploiești, precum și rețeaua de distribuție formată din societățile PECO. Ministrul Industriei și Comerțului, Călin Popescu Tăriceanu, a declarat că prin constituirea SNP „există posibilitatea unei concurențe redutabile pe piața rafinării din această regiune a Europei”. SNP, care are o capacitate de rafinare nominală de 10–11 milioane tone, „pornește la drum” cu datorii de aproape 2.000 miliarde lei. Conform ministrului Tăriceanu, se dorește privatizarea SNP pînă la jumătatea anului viitor, pe de altă parte, BERD intenționează să investească 300–400 milioane de dolari în noua societate. Constituția SNP a avut în vedere și reducerea importurilor de țiței, ceea ce a permis deja diminuarea deficitului comercial al României cu peste 100 milioane de dolari.

PS
pe scurt

Intelligentsia după comunism

CRONICA DE CARTE

Cartea Mashei Gessen, *Dead Again* (Londra: Verso, 1997), se ocupă de o problemă fascinantă: destinul postcomunist al intelligentsiei ruse. O știm de la Richard Pipes, care a demonstrat în a sa clasică istorie a revoluției ruse că intelligentsia a reprezentat categoria politică (ori clasa), bazată pe emoții și resentiment, care a jucat un rol esențial în revoluția bolșevică. Apoi, nu mai puțin importante sînt studiile unui Isaiah Berlin, celebrul filosof britanic, care susținea în cartea sa *Russian Thinkers (Gînditori ruși)* că intelligentsia, acest fenomen social atît de original, a fost principala contribuție a Rusiei la civilizația mondială. Să spun deci că rolul intelligentsiei, al celui segment al intelectualității frământat de chestiuni fundamentale morale, politice și sociale, a generat atitudini și judecăți extrem de diferite. Să nu uităm că Lenin însuși provenea din acest grup, ca de altminteri alții dintre amicii și discipolii săi. Nu mai puțin semnificativă însă era oroarea lui Lenin față de pasiunea spirituală și rigorismul moral atît de adînc impregnate în formula mentală a intelligentsiei ruse. De altfel, la numai cinci ani de la luarea puterii de către bolșevici, sute de figuri marcante ale intelectualității erau forțate să părăsească țara pe un vapor ce avea să intre în istorie sub numele de „corabia filosofilor”. Alții aveau să piară în Gulag, să fie maltratați, umiliți, excomunicați, marginalizați, asasinați. Întrucît intelligentsia înseamnă, între altele, demnitatea ideii morale și cultul cuvîntului (chiar dacă uneori duse pînă la absurd), regimul sovietic (ca și cele inspirate de el) a dus o

luptă continuă împotriva acestui grup. De la Lenin la Andropov, liderii comuniști au înțeles că ideocrația dominantă nu are adversar mai periculos decît intelectualii revoltați. De aici și tentativele neîntrerupte de a-i coopta, corupe și controla pe cei angajați în viața spirituală. În ultimă instanță, fenomenul Gorbaciov nu a fost altceva decît o ofertă a nomenklaturii de a împărți puterea cu acea parte a intelligentsiei dispusă la un asemenea compromis.

Masha Gessen surprinde cu acuitate starea morală și psihologică a intelligentsiei ruse în perioada de după Gorbaciov. După ce perestroika apăruse multora drept o „nouă revoluție etică” și chiar ca triumf al intelligentsiei, a urmat o perioadă de profundă deziluzie. În locul unei regenerări sociale, s-a produs o imensă dislocare, o prăbușire a idolilor, odată cu dezintegrarea imperiului sovietic. Ideea rusă, îmbrățișată de mulți exponenți ai intelligentsiei (Aleksandr Soljenitin este cel mai faimos exemplu), se afla în suferință. Nu puțini analiști ai condiției postcomuniste în Rusia au anunțat declinul, dacă nu chiar decăderea intelligentsiei. Masha Gessen ne propune o viziune diferită. Personajele cărții ei (fizicieni, poeți, foști și actuali disidenți, activiști pentru drepturile omului, membri ai „generației X”, deci ai celui grup care se formează azi ca un succes al intelligentsiei tradiționale) continuă să caute un sens al existenței, formule de identitate care se sustrag unui consumism mercantil și cinic. Ceea ce s-ar putea reproșa cărții — și acest lucru a fost făcut de către scriitorul rus emigrat în Statele Unite Vasilii Axionov în

cronica publicată în *New York Times Book Review*, în urmă cu cîteva săptămîni — ar fi o subestimare a rolului generațiilor anterioare și în primul rînd al nonconformiștilor din anii '60 și '70. Altminteri, ni se propune o radiografie comprehensivă și extrem de bine informată a principalelor curente de gîndire care se configurează în Rusia postcomunistă. Aș menționa ca deosebit de semnificative capitolele despre noua religiozitate, resurrecția mentalităților apocaliptice și a naționalismului slavofil.

Ceea ce reiese din cartea Mashei Gessen este faptul că intelligentsia continuă să fie mistuită de pasiuni iraționale, că Occidentul rămîne pentru nu puțini un teritoriu marcat de păcatul unui materialism steril și că liberalismul nu are mulți prieteni în rîndurile acestui grup. Tradițional înclinată spre narcisism și autocompătimire, intelligentsia rusă este astăzi divizată între cei care acceptă necesitatea individualismului civic și cei care se obstinează să caute soluții mistice sau colectiviste marilor probleme sociale și politice. Pe de altă parte, pe măsură ce economia de piață se consolidează și societatea civilă prinde rădăcini tot mai robuste, misionarismul utopic al intelligentsiei devine un anacronism. Vor exista desigur intelectuali critici, un element de care nu se poate dispensa nici o societate deschisă, însă rolul lor va fi esențial diferit de cel al precursorilor avari în vedere de Berlin sau Pipes. După atîtea aventuri soldate cu tragice rezultate, intelligentsia rusă apare la acest sfîrșit de veac ca un grup eterogen și polimorf, adeseori frustrat, nu însă și atras, ca odinioară, de visul unei cetăți perfecte. Din acest punct de vedere, al tradiției „zorilor care cîntă”, al responsabilității născută în numele căreia indivizii pot fi anihilați fără nici o remușcare, intelligentsia s-a scuturat.

VLADIMIR TISMĂNEANU

Washington, DC
14 august 1997

La întrebarea: „Care ar fi televiziunea ideală?”, un om de bună-credință și cu minimă imaginație ar răspunde: „Acea la care te-ai uita 24 de ore din 24”. Conform acestui model utopic, sărmanul „consumator” al televiziunii totale, asaltat de reclamele la produse alimentare sau cosmetice ar vegeta, între viață și moarte, doborît, în cele din urmă, de inaniție, nesomn și promiscuitate.

Relația binară, pusă în evidență mai sus, între televiziune și publicul ei, naște o a doua întrebare, la fel de legitimă: „Care ar fi spectatorul ideal de televiziune?”. Temperament sanguin, capacitate combinatorie și de abstractizare, mobilitate, emotivitate, o pregnantă conștiință de sine, propensiune spre metafizică, instinct al valorii, curiozitate, inteligență, ureche muzicală, simț al culorii, al armoniei și al ridicolului, iată doar cîteva din însușirile unui spectator ideal de televiziune, care ar fi practic imposibil de satisfăcut de către o televiziune ideală și l-ar plasa la antipodul oligofrenului telefag. Întrucît telespectatorul ideal și spectatorii autiști, apți să dea piept cu televiziunea ideală, pot fi, încă, numărați pe degetele de la o mină, există tot altele motive ca o televiziune, mai ales cea publică, în aspirația ei legitimă către o idealitate utopică, să țină seama, pe lîngă vînzarea spațiilor de publicitate, de dorințele unui public cît mai larg, pe care să-l înțeleagă, să-l ajute și să-l învețe să trăiască.

Este TVR o televiziune profesionalistă? Cui se adresează TVR? Ce urmărește TVR și pe cine imită ea? Răspunsurile la aceste întrebări ar trebui să circumscrie nu o atitudine sau o tendință, ci să definească aria mai largă a unei noțiuni care se numește stil. Stîngăcia, nesiguranța și jumătățile de măsură în abordarea concretă a unei scheme de program nu trădează altceva decît absența unui stil pe care această televiziune nu l-a avut niciodată (nici pe vremea lui Valeriu Pop, nici pe vremea lui Vasile Popot, nici pe vremea lui Octavian Paler, nici pe vremea lui Aurel Dragoș Munteanu, nici pe vremea lui Emanuel Valeriu, nici pe vremea lui Paul Everac, nici pe vremea lui Dumitru Titus Popa) și nu îl are nici în ziua de azi. Diferențele dintre o conducere și alta nu erau specifice, ci reprezentau doar rodul unui capriciu efemer.

CRONICA TV

FLORIN GABREA

Televiziunea ideală

Prejudecățile sociale, sechelele ideologice, inadvertențele de conținut și o inadaptabilitate acută sînt, pentru TVR, tot atîtea piedici în calea definirii unui stil propriu, care să nu fie nici ca al PRO TV-ului, nici ca al Antenei 1, nici ca al TELE 7-abc-ului. Da, TVR poate imita fără nici o rușine PRO TV-ul, dar nu prin cumpărarea de seriale sud-americane, inepte și lacrimogene, sau filme sexy imunde, ci prin riguroasa recunoștință a unui program structurat, prin dinamismul incitant al informației și eleganța transmișiei știrilor. Ea poate imita și BBC-ul și France 2 și TV 5 și Deutsche Welle și oricare alt post de televiziune din lumea largă, dar cu o condiție: să nu o facă pur formal, doar de dragul ideii, ci asumată, conștient și profesionist. Exemplele sînt nesfîrșite și ele ar trebui să fie repere obligatorii, de care conducerea televiziunii (interimară sau nu) să fie răspunzătoare. Studierea ținutei vestimentare, a poziției corpului, a mimicii prezentatorilor, a decorului și a ancorării camerei de televiziune, de la emisiunile de știri, ar trebui să facă parte din programul de *self-training* al celor care doresc să-și vîndă, cu maximum de eficiență, informația. Efectul de *blue-box*, rece, distant și plin de riscuri tehnice, ca fundal permanent al „Jurnalului”, mișcările neinspirate de cameră, genericile anoste și prezentarea sumarulului de știri, de la orele 19.00, în același decor, cu același semnal sonor și aceeași encadratură (greșeală gravă, născătoare de confuzii) ca la „Jurnal” ar trebui să pună pe gînduri pe șeful compartimentului de „stilistică”, în cazul în care acest compartiment va fi existînd cu adevărat.

Documentarele artistice, legate de mari personalități (ca „Exercițiu de admirație”, de Gabriel Liiceanu și Constantin Chelba, unde dialogul cu Emil Cioran, inhibat de o apăsătoare și neproductivă, deși explicabilă, umilitate, era dublat de un exces imagistic „poetizant”, care simțea nevoia, mai mult decît era cazul, să „vorbească”) și

interviurile (ca acela, livresc și exanguu, cu Maia Morgenstern, din cadrul „Planetei Cinema”, din 19.08.97, ilustrat cu fragmente de film inexpresive, amorse în într-o stare tehnică mizerabilă) ar putea avea drept exemplu de limpezime, impact emoțional, abordare tranșantă și știință a dialogului documentar, realizat de Ray Müller, despre prietena și colaboratoarea apropiată a lui Hitler, regizoarea de film documentar, Leni Riefenstahl, adulată de jumătate din germani și hilită de cealaltă jumătate (din 14.08.97 și 21.08.97, pe TVR 1). Tot așa cum documentarele istorice, lipsite de motivație și interes profesional, dublate de edulcorata și, scuzată fie-mi rima, prea nevinovată voce a lui Silviu Stănculescu (precum acela despre Castelul praghez *Hradcany*, din emisiunea „Cu ochii-n patru”, din 21.08.97), ar trebui să-și ia ca etalon splendidul film al regizorului german Martin Gessmann (SWF) despre minăs-

tirea Horezu, ctitorie a lui Constantin Brâncoveanu, care a avut ca fundal sonor „Vecernia” lui Serghei Rahmaninov.

O culme a lipsei de sensibilitate, a rutinei și a sărăciei de mijloace artistice a constituit-o filmul *Conviețuiri* (Comunități evreiești din Moldova), din 21.08.97, realizat de Carmen Ștefănescu. Despre istoria comunităților evreiești din Botoșani, Dorohoi și Iași, despre obiceiurile, contribuțiile la cultura română și, nu în ultimul rînd, despre martiriul acestora în vremea pogromurilor antonesciene, au perorat, de sub un balcon învechit sau din spatele unui birou muzeal, plini de deferență, admirație și compătimire, diverși profesori și funcționari ai Arhivelor Statului. Președinții celor trei comunități au trecut în revistă numărul total al sufletelor, încă trăitoare, măsurile administrative de înțajutorare a tuturor membrilor și eforturile comune, de păstrare a obiceiurilor tradiționale. A lipsit emisiunii exact suflul vital și căldura spiritualității iudaice. A lipsit înțelepciunea talmudică și liniștea împăcată a celor care, neîncetat, se întreabă: „Ce este mai important, învățătura sau puterea?” și care, de fiecare dată, răspund: „Studiul este mai important, fiindcă studiul duce la putere”. Din acel film despre evrei, au lipsit, din păcate, tocmai evreii.

NOILE TARIFE ALE ABONAMENTELOR CU REDUCERE LA REDACȚIA „22”

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai **8.000 lei** pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 49%);

- Numai **6.000 lei** pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 62%).

PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- **9.000 lei** pe 3 luni (reducere 42%), cu expediere la domiciliu;

- **8.000 lei** pe 3 luni (reducere 49%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: **Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.** Adevărurile (talon de pensie, adevăruri școlare etc.) valabile un an se expediază pe adresa:

Revista „22”
Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea **pentru Serviciul de Difuzare.**

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTELE DEJA ACITATE

DIANA TURCONI

Școlile speciale: un cerc închis al handicapului

Programul guvernamental „Copiii României”, lansat de Președinție încă din ianuarie 1997, își propune îmbunătățirea în termen scurt a vieții copilului instituționalizat, recuperarea și integrarea lui socială, prin acțiunea conjugată a statului și a societății civile. Dr. **Cristian Rădoi**, coordonator al programului „Copiii României”, director executiv al fundației cu același nume și consilier prezidențial, ne declară: „Îmbunătățirea rapidă a situației copilului instituționalizat este pentru Guvernul României o prioritate de gradul zero. Acesta este obrazul pe care îl arătam lumii civilizate. Vom cere subliniat sprijinul televiziunii și al presei pentru ca problemele acestor copii să devină ale noastre, ale tuturor”. Cu tot „exportul” sălbatic practicat după '89 de instituții patronate de stat – Comitetul Român pentru Adopții și cele peste 60 de agenții de adopție transnațională acreditate în România –, dar și de filiere tenebroase de care Ministerul de Interne și virfuri din Ministerul Sănătății nu erau străine, numărul de copii abandonati a continuat să crească; astăzi se înregistrează peste 100.000 de copii instituționalizați. Cu puține excepții, viața lor e plină de frustrări și disperare. Nu ne referim numai la condițiile deplorabile de viață, dar mai ales la educația care li se dă. În cadrul acestei categorii de defavorizați, copilul cu handicap este cel mai afectat, șansa lui de a fi recuperat și de a se integra în societate este aproape nulă; e prizonierul unui cerc vicios.

După declarațiile pe care le-au făcut echipei Televiziunii naționale, care realizează un reportaj, copiii de la Centrul Școlar nr. 2 Voluntari ne-au anunțat că au început represiunile. Am solicitat, pentru o anchetă la fața locului, sprijinul ministrului secretar de stat în departamentul „Protecția Copilului” din Guvern, **Cristian Tăbăcaru**. Răspunsul a fost reținut: funcția nu îi permite să controleze personal o instituție aflată în subordinea unui ministru – în speță, a Ministerului Învățământului. Colaborarea cu acesta din urmă este și așa dificilă: propunerile departamentului „Protecția Copilului” trec cu greutate de grila ministerului. „Dacă ministrul, supărat de imixtiunea mea, îmi va bloca de fiecare dată propunerile, îi zidim acolo definitiv pe acești copii și pe toți cei în situația lor”, afirmă Cristian Tăbăcaru.

Nu veți trece peste mine

Traversăm, urmând un drumeag, cîmpul pe care paște o turmă de oi murdare; un ciine sfîșie o cioară care mai filfirie din aripi. Guñoaie; noroi. Politica ceașistă a ascuns aceste școli speciale în colțuri neștiute de lume, departe de ochii și conștiința publică.

La Centrul Școlar nr. 2 sînt școlariizați, în regim de internat, 380 de copii între 14-20 de ani, față de 600, cîți se aflau în 1990, înainte de apariția Legii 53. Aceasta asigură celui afectat de handicap profund, comparabil gradului de invaliditate, un ajutor bănesc din partea statului și dreptul la o persoană-însoțitor; situația lui este considerată incompatibilă cu școlarizarea. Aplicarea legii amintite a înjumătățit numărul copiilor internați în Centrul școlar 2 Voluntari. Pentru ca școala să nu funcționeze în gol, au fost aduși în completare copii cu diferite grade de deficiență mintală (majoritatea provenind din casele de co-

pii). „Această cuplare de handicapuri este cu totul nepotrivită și chiar contraindicată, fiecare tip de afecțiune necesită un tratament de recuperare specific”, ne declara **Ion Iacob**, director coordonator la Secretariatul de Stat pentru Handicapați.

Personalul din școlile speciale este numeros, dar inefficient, pentru că e lipsit de pregătire – din 2.400 de posturi normate de educatori în SAJ, pe 1.000 funcționează suplinitori și pe 780 personal necalificat. La Școala Specială nr. 12 Tîncăbești, din 22 de educatori, doar 5 sînt calificați; la Casa de copii preșcolari Buftea, 11 educatori sînt calificați, iar 41 nu au calificare. Inspectorul **Ion Cornaciu**, de la Inspectoratul Școlar SAJ, afirmă: „Am scos permanent posturile la concurs, dar nu se prezintă nimeni să le ocupe. Sporurile foarte mari de buget ale acestor școli speciale nu se reflectă în salariul personalului didactic. Fără bani nu se poate face o educație corespunzătoare”. E necesară o retribuție multumitoare, dar și un spor de conștiință. Educatorii – cu puține excepții – își fac datoria incomplet, îndeobște fără urmă de căldură umană, cînd nu sînt de-a dreptul agresivi. Cazul profesorului de sport **Ștefan Ștefan**, de la Centrul Școlar 2 Voluntari, este un exemplu specific. În prezența directorului școlii, **Olimpia Seceleanu**, și a directorului adjunct, **Liviu Dumbravă**, profesorul amintit își aragă gradul de conducător al școlii: „Sînt de servici, așa că sînt mai mare și peste direcție. Nu treceți peste mine, e clar?! Nu veți vorbi cu copiii decît în prezența mea, să aud eu care ce spune. Poate că ați venit aici în scopuri politice, așa ca prințesele alea, Sophia și Irene, care le-au dat copiilor bomboane și s-au fotografiat cu ei în iarbă?! Vouă vă e frică de merseria voastră, mie nu mi-e frică de nimeni!”. Încercările timide ale direcției de a-l tempera pe profesorul dezlănțuit au rămas fără efect. Mai tîrziu, **Olimpia Seceleanu** ne mărturisește că a cerut în repetate rînduri Inspectoratului Școlar Ilfov înlocuirea din funcție a lui **Ștefan Ștefan**, al cărui comportament nu este compatibil cu vulnerabilitatea specială a copiilor internați. Și la Secretariatul de Stat pentru Handicapați situația e cunoscută: „Îl știm pe Ștefan Ștefan, afirmă I. Iacob; ne-a făcut mereu probleme. E profesor titular – din cîte știm a fost mutat aici disciplinar – și probabil că de aceea inspectoratul SAJ ezită să-i desfacă contractul de muncă. Afectați în mod direct sînt însă copiii!”. Inspectorul **Ion Cornaciu** a avut greutăți cu Ștefan Ștefan, dar direcția școlii nu ni s-a plîns niciodată...

Banii da, copiii nu

Dragomiroiu Rodica, director general al Secretariatului de Stat pentru Handicapați, afirmă: „Prin Legea 21/1993, școlile speciale au trecut din subordinea noastră în aceea a Ministerului Învățământului. În perioada cît au fost administrate de noi (1990-1993), am încercat – și se pare că într-o măsură chiar am reușit – să îmbunătățim viața copilului internat în aceste instituții – este și părerea majorității directorilor și profesorilor ce activează în ele; ei vin astăzi și ne mărturisesc degradarea generală a situației. Su-

bliniez că noi aveam un buget special, defalcat, pentru aceste școli, în timp ce Ministerul Învățământului are un buget general, din care le alocă și lor cît crede de cuviință. Cum aceste școli se bucură de sporuri de fonduri, cînd au fost preluate de minister, bugetul acestuia a crescut considerabil. Cerem cu insistență modificarea Legii 84, cu revenirea școlilor speciale în subordinea noastră”.

La Centrul Școlar nr. 2 Voluntari, copiii ni s-au plîns de frigul din dormitoare, ateliere, săli de clasă; ni s-au plîns de mîncarea proastă – veșnic cartofi prost curățați; de comportamentul personalului administrativ și a celui medical, fixat pe o singură replică, umiltoare: „Ți-e rău, te doare stomacul? Ești gravidă?”. Școala are obligația să le asigure elevilor învățarea unei meserii (timplărie, tapițerie, croitorie, lăcătuș-construcții metalice, bucatărie-cofetarie). În realitate nu se învață mai nimic, pentru că, așa cum recunoaște și direcția, nu sînt materiale pentru practică. E frig, deoarece canalul termic care leagă centrala de restul clădirilor e defect: „Fundația Feed The Children a preferat să ne construiască un bazin-piscină și o stație de epurare a apelor reziduale. Frumos, dar putem recupera copiii la bazin, în frig?”. Se întreabă directoarea **Olimpia Seceleanu**.

Respinși, maltratați și fără viitor

Discursul **Elenei Niculescu**, pedagog, sună puțin neobișnuit pentru această instituție. „Eu nu am 200 de elevi, ci 200 de fete – fetele mele, așa le spun. Ne cunoaștem reciproc foarte bine – le știu problemele psihice, frămîntările, disperarea. Nevoia lor de a avea o familie este imperioasă; dar familiile, în majoritatea cazurilor, i-au respins pe acești bieți copii sau i-au chinuit. Această atitudine le-a provocat, multora, deficiența mentală – mă gîndesc la Ana; mama ei, **Viorica Troacă**, pe care am găsit-o cu trudă, mi-a spus că e un copil avortat acum 17 ani, de care nu vrea nici să audă; mă gîndesc la R, violată de propriul tată, la o vîrstă fragedă. Dar și societatea îi respinge, nu le oferă nici un viitor, nici o șansă. Cînd ies în stradă sînt amenințați, batjocoriți imediat ce se ivește prilejul. Nici ei nu sînt niște îngeri. E greu să-i mai educi, au venit aici dublu mutilați psihic.”

Între toți elevii Centrului Școlar 2, Ana e cea mai dezghețată; ea nu a ezitat să facă numeroase declarații incoade pentru conducere, deși se teme de repercusiuni. **Lucian** îi susține afirmațiile: „În școală e frig, ne dau mereu aceeași mîncare de cartofi nespaiați, personalul ne înjură”. **Florin** denunță obiceiuri greu de lăcut: „Să veniți aici spre seară, să vedeți cum se fură, cum se pleacă de aici cu sacosele pline”. **Monica** se plînge de administrator: „Domnul Roșu ne bate, ne înjură. La bucătărie nu avem acces, cum să învățăm meserie?!” **Margareta** își amintește de Școala 12 Tîncăbești, de unde a venit: „Acolo copiii sînt «enorm» de băuți, mai ales simbața și duminica”. R. este o fetiță minionă, grațioasă, dar fără nici o expresie pe obrazul palid; vorbește cu o voce

atonă despre abuzul sexual săvîrșit asupra ei de un tată alcoolic; aceea traumă cumplită i-a generat un handicap mental de gradul doi. Aceasta este și povestea dramatică a altor două eleve, surori, de la Școala Specială 12 Tîncăbești, violate de tatăl lor. În dezlănțuirea lui inumană, tatăl le supune abuzului sexual și pe celelalte două surori, rămase acasă; cu cea mare are chiar un copil! Considerăm că Parchetul General are datoria să se sesizeze din oficiu și să înceapă urgent cercetările. Legislația română este, în privința drepturilor copilului, nu numai deficitară, dar chiar cînd legea există, ea nu se aplică. Minorul este proprietatea absolută a familiei sale; nici poliția nu intervine.

La recenta Conferință Europeană privind Drepturile Copilului Instituționalizat, declarațiile copiilor au atras atenția conducerii statului. **Anca Suciu**, responsabilă de relațiile cu presa la Organizația „Salvați copiii”, afirmă: „Pretențiile copiilor, chiar și în privința mîncării, sînt minime, pline de bun-simț. Ei cer în primul rînd un alt fel de educație. Primii răspunzători sînt directorii caselor de copii.”

Recuperarea copilului cu handicap se face prin socializarea acestuia, prin joacă supravegheată, prin dezvoltarea responsabilității, îndrumîndu-l spre activități practice. Dar nu există șansă reală de recuperare, în lipsa încrederii copilului în educatorul său. Din acest punct de vedere, școlile speciale din România nu vin decît să adauge handicapuri suplimentare, deregînd și ceea ce se mai păstrează normal în psihicul elevilor internați.

Margareta Petrescu, inspector de specialitate la ISMB, are o voce nemulțumită: „Copiii cu care ați stat de vorbă la Centrul Școlar nr. 2 sînt bolnavi, handicapați. Ceea ce v-au spus nu are absolut nici o relevanță”. Să fie chiar așa?

Cîtă vreme toți acești copii nu vor avea o viață senină și un viitor cît de cît asigurat, nu ne vom permite să batem la poarta raiului și nici la aceea, mult mai rîvnită, a integrării noastre europene.

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitînd la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau depunîndu-l în conturile deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12: (pentru dolari în contul 4024009230, pentru mărci în contul 4024009231, pentru franci francezi în contul 4024009235, pentru lire sterline în contul 4024009232, pentru franci elvețieni în contul 4024009233, pentru lire italiene în contul 4024009234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

Pentru a nu se reține un comision foarte mare de către bănci, rugăm abonații cărora le stă în putință acest lucru ca plățile care se fac prin CEC (nu virament) să se facă prin CEC-uri plătibile în SUA și exprimate în dolari SUA sau prin CEC-uri exprimate în mărci germane și plătibile în Germania.

	1 an	6 luni	3 luni
– Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$
	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
– Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
– Israel	60 \$	30 \$	15 \$
– SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă. Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

WILLIAM TOTOK

Informațiile ciberspățiale, internetul și democrația

A cincea putere în stat

Dacă pînă acum mass-media au fost definite convențional drept cea de-a 4-a putere în stat, acum se vorbește despre conturarea unei a 5-a puteri. Este vorba despre rețeaua electronică de comunicare globală, deci internetul și poșta electronică. Mesajele transmise pe cale electronică aproape că nu mai pot fi controlate sau stopate.

Este adevărat că accesul la informațiile prin internet sînt încă limitate în estul Europei. În ciuda acestei constatări, cea mai puternică dinamică de dezvoltare se înregistrează tocmai în sectorul acesta. Revista *Capital* (20.03.1997) cifrează creșterea anuală est-europeană cu 300 la sută. În anul 2000 vor exista în întreaga lume peste 100 de milioane de conectări la internet. Potrivit aceleiași reviste economice bucureștene, în România există deja aproximativ 100.000 de legături internet. Dacă în anii '80 comunicarea prin internet a fost folosită mai ales de instituții și numai de un număr restrîns de persoane particulare, situația s-a schimbat la începutul acestui deceniu. Astăzi, grupări extremiste din lumea întreagă folosesc internetul nu numai pentru a răspîndi ideile lor radicale, ci și pentru a crea o rețea informațională, destinată coordonării unor acțiuni politice.

Internet-ul și libertatea de expresie

În Germania, unde răspîndirea unor materiale propagandistice fasciste se pedepsește, politicienii au atras atenția asupra pericolului care decurge din folosirea nestingherită și aproape incontrollabilă a rețelei internet. Desigur, întreaga discuție a fost însoțită de întrebarea dacă statul are dreptul să intervină ca cenzor și dacă intervenția autorităților este compatibilă cu libertatea de expresie. Ministrul german de interne chiar a propus ca să se interzică prin lege transmiterea unor mesaje codificate prin e-mail. În cele din urmă, Bundestagul a votat o lege prin care persoanele care răspîndesc mesaje extremiste sau pornografie infantilă sînt pasibile de pedeapsă, iar serviciile internet (serve) germane, care permit difuzarea acestor materiale, vor fi deferite justiției și, totodată, li se va retrage licența de funcționare. (Multe grupuri civice au criticat legea, inclusiv partidul ecologist german.) Bineînțeles că rețeaua globală a internetului nu poate fi controlată de statul german și nici legislația germană nu se poate aplica în afara Germaniei. Cu alte cuvinte, mesajele, materialele și ideile politice extremiste pot fi răspîndite din țări, iar un cetățean german conectat la internet va avea oricînd posibilitatea de a recepta informațiile difuzate.

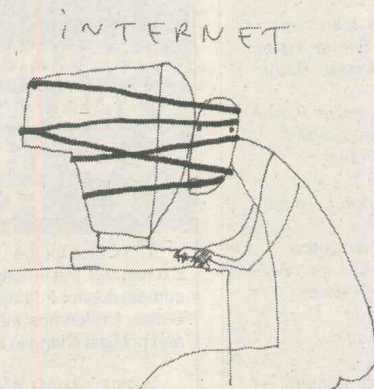
În consecință, atît politicienii democrați, cît și reprezentanții unor mișcări civice și umanitare sînt confrunțați cu întrebarea, dilematică, dacă acest mijloc de comunicare superrapid și ușor accesibil reprezintă un risc pentru democrație și pentru statul de drept, atunci cînd internetul nu va mai fi un mediu – totuși – periferic. Unii specialiști sînt de părere că, prin forța sa multimedială, internetul va revoluționa, pur și simplu, formele mass-media tradiționale; alții, ceva mai sceptici, avertizează asupra posibilităților de răspîndire ireponsabilă a unor mesaje nocive. Cu siguranță, dezbaterea acestei probleme din punct de vedere etic, moral, civic, juridic, politic și tehnic de-abia a fost declanșată.

Legionarii pe internet

În ceea ce privește România, este de remarcant faptul că grupări radicale de dreapta au și descoperit internetul ca mijloc de propagandă. Nu neapărat națională, ci internațională. Nucleul radical neolegionar grupat în jurul revistei timișorene *Gazeta de Vest* a stabilit pe cale electronică o serie de contacte cu extremiști de dreapta din Polonia, Anglia sau Germania. Inițial, *Gazeta de Vest* a utilizat serverul Fundației Soros pentru a-și răspîndi mesajele neolegionare. În urma unor sesizări și proteste venite din partea unor cititori, Fundația i-a extras revistei accesul la serverul Soros. (Măsura luată de Soros a fost descrisă în *Gazeta de Vest* drept atentat la

libertatea de expresie și limitarea dreptului la liberul schimb de informații.) În cele din urmă, s-a oferit o grupare radicală naționalistă din Anglia să instaleze *Gazetei de Vest* o pagină (homepage) proprie pe internet. Pagina electronică a *Gazetei de Vest* poate fi găsită cu ajutorul unor conexiuni (links) instalate pe paginile altor grupări radicale internaționale din lumea întreagă. (Amintesc doar de rețeaua germană neonazistă „Thule-Netz”, care răspîndește prin nenumărate articole ideologia neonazistă. Pornind de la modelul legionarismului interbelic, rețeaua „Thule” pledează pentru crearea unor așa-numite „zone eliberate” de ideologia multiculturală, americano-occidentală și ocuparea acestor spații cu ideile militant naționaliste, anti-democratice, xenofobe și autoritare. Rețeaua „Thule” consideră, printre altele, internetul drept un spațiu ideal de extindere ideologică, deci ca o zonă ce poate fi ușor cucerită și instrumentalizată în scopuri declarate politice. În ultimă instanță, internetul este folosit și pentru a crea o rețea informațională, destinată coordonării internaționale a unor acțiuni politice, precum remarcă, de pildă, și Oficiul Federal pentru Protecția Constituției – deci serviciul german de informații interne.)

Legăturile între diversele grupări extremiste nu se limitează la raporturi ciberspățiale. Astfel, Organizația de Tineret (JN/NPD) a Partidului Național-Democrat din Germania (NPD) întreține legături strîns cu diverse formațiuni naționaliste din numeroase țări europene, inclusiv cu neo-legionarii grupați în jurul

revistei timișorene *Gazeta de Vest*. Contactele între neo-legionarii din România și activiștii neonaziști germani au fost descrise în *Gazeta de Vest* (nr. 125/sept. 1996) drept „legătură camaraderească”. Mai multe fotografii reproduse în aceeași revistă îi arată pe neonaziștii germani, în vizită în România, îmbrăcați în uniforme negre, schițînd cu brațele ridicate salutul hitlerist. „Am avut și noi prilejul să cunoaștem tînărul german de azi, care nu se ascunde după televizor atunci cînd vede ștreangul noii ordini mondiale strîngîndu-se tot mai mult pe grumazul neamului său”, scrie comentatorul *Gazetei de Vest*, concludînd în cel mai curat jargon al revizionismului contemporan. Citez: „Soldatul conștiințos de ieri se reflectă în soldatul politic de astăzi”.

Raporturile cu organizațiile de tineret ale NPD-ului extremist de dreapta, de pildă, au fost mediatizate și prin internet. În câteva articole, scrise în limba engleză, crimele național-socialiste sînt bagatelizate, holocaustul este descris ca o denigrare a poporului german, iar lui Hitler i se reproșează doar faptul că a mizat pe Antonescu și nu pe gardiștii lui Horia Sima.

Pagina României Naționaliste

În raportul anual al Oficiului Federal pentru Protecția Constituției (1996), se fac numeroase trimiteri la activitățile extremiste de dreapta și la contactele unor grupări germane cu grupări similare din alte țări, inclusiv cu extremiști de dreapta din România. Astfel, raportul semnalează prezența unor extremiști de dreapta din România la cel de-al 3-lea congres al tineretului european, ce s-a desfășurat în localitatea Rosenberg din landul răsăritean Sachsen-Anhalt (Saxonia anhaltină), la 14 septembrie 1996. Congresul a fost organizat de tineretul național-democrat (JN/NPD): „Eurolegionarii”, precum se autointitulează persoanele apropiate *Gazetei de Vest* (vezi: broșura apărută recent în limba engleză, germană și română, intitulată *Euro Legiunea 97. Garda de Fier și Europa*) au participat la cîteva întâlniri internaționale ale dreptei radicale. Astfel, la 13 ianuarie 1997, mai mulți simpatizanți neolegionari din Timișoara, Constanța și București au luat parte la un pelerinaj la Majadahonda, o localitate spaniolă, unde, în urmă cu 60 de ani, au murit legionarii Ion Mota și Vasile Marin. Aceștia s-au alăturat unităților de voluntari fasciști implicați în războiul civil din Spania alături de trupele lui Franco. La comemorarea de la Majadahonda au mai participat (potrivit *Gazetei de Vest*, din ianuarie și februarie 1997) și reprezentanți ai unor organizații neofasciste și revizioniste din alte țări europene. „Eurolegionarii” români încearcă să stabilească legături cu toți camarazii naționaliști de pe cuprinsul Europei care cred în biruința cauzei lor, care luptă împotriva mafiei comuniste și alogene, împotriva corporațiilor anticeștine internaționale, care propagă decadența, marea finanță cămătărească ș.c.l.”

Informații despre întâlniri și contactele internaționale au fost răspîndite și pe internet.

Paginile electronice ale *Gazetei de Vest* cuprind informații legate de mișcarea legionară, extrase din lucrări extremiste vechi și noi, indicații bibliografice, informații publicitare și adrese din Occident, la care se pot comanda scrierile și cîntecele legionare.

De la începutul lunii iunie 1997 apare sub titlul bombastic *Pagina României Naționaliste* o nouă publicație neolegionară pe internet, redactată de Nicolae Nit. Acesta este autorul unor lucrări profund antisemite, date publicității prin intermediul grupului de discuții internet, „Societate. Cultură. Românii” (prescurtat: scr). Totodată, Nit este autorul unei scrisori deschise adresate președintelui Constantinescu, în care cere renunțarea semnării acordului de bază româno-ucrainean. Această scrisoare naționalistă și antidemocratică a fost semnată și de alți legionari din exil cît și de reprezentanții unor grupuri neolegionare, care activează în țară. Noua pagină de propagandă gardistă, inițiată de Nit pe internet, se distinge prin mistificări istorice evidente, culminînd cu negarea fărâdelegilor comise de către teroriștii legionari. Astfel, uciderea primului-ministru Duca, în anul 1933, este descrisă ca o măsură dreaptă de răzbunare, iar pogromul anti-evreiesc din timpul rebeliunii, drept o minciună a dușmanilor Gărzii de Fier. Conexiunile (links) de pe această pagină-internet sînt o dovadă în plus pentru ceea ce serviciul german de informații numește „legături neofasciste internaționale”. O altă dovadă pentru internaționalizarea fenomenului este și faptul că neonazistul german notoriu Ernst Zündel, domiciliat în Canada, a anunțat că va publica, în curînd, o pagină internet în limba română. (Zündel este cunoscut pentru răspîndirea unor lucrări care neagă holocaustul. Extrase din aceste scrieri revizioniste, interzise în Germania, au fost publicate și în *Gazeta de Vest*.)

Pe lângă homepage-ul *Gazetei de Vest* și *Pagina României Naționaliste* mai există și așa-numitul *Newsgroup* român. Un newsgroup este un sistem de post electronic care distribuie prin computer tuturor abonaților mesajul trimis de unul dintre ei. Informațiile transmise de așa-numitul Grup de discuții: „Societate. Cultură. Românii” (prescurtat: scr) pot fi citite de fiecare posesor al unui calculator legat la internet. Pe această cale s-au difuzat, în ultimul timp, nenumărate materiale de propagandă legionară, texte apologetice dedicate lui Antonescu, dar și defăimări îndreptate împotriva evreilor, romilor și homosexualilor. Multe din aceste materiale sînt redactate, uneori, într-o manieră mai mult decît suburbană (precum a remarcat și un cititor revoltat din Los Angeles într-o scrisoare publicată în revista „22”, nr. 37/20-26.11.1996).

(Subtitlurile aparțin redacției)

Comunicare la Universitatea de Vară Balványos, Tușnad, iulie 1997

TEATUL NAȚIONAL BUCUREȘTI

De partea cui ești?

de Ronald Hardwood

regia Radu Beligan

Aflat astăzi la vîrsta cînd adolescenții furioși ai anilor '50 au devenit de mult venerabili gentlemen, Ronald Hardwood a ieșit în arena teatrului englez ceva mai tîrziu decît colegii săi de generație biologică, scriind mai întîi scenarii de televiziune, consacrarea pe scenă dobîndind-o în 1977, prin dramatizarea romanului *Calvarul lui Gilbert Pinfold*, de Evelyn Waugh, un succes redutabil fiind apoi *Cabinierul*, piesa și filmul.

În 1995, Harold Pinter (cu patru ani mai mare!) l-a regizat premiera londonieză a acestui text la Criterion Theatre. *Taking Sides* (titlul original), chiar dacă își are timpul acțiunii plasat imediat după terminarea celui de-al doilea război mondial, nu ar fi fost posibil să fie redactat atunci, pentru că principalul său merit este distanțarea lucidă, atît de problema în sine, cît și de personajele care o animă.

Inspirată de o realitate autentică – activitatea comisiei de denazificare –, piesa se plasează la granița dintre ficțiune și docu-dramă. În prim-plan se află cazul faimosului dirijor Wilhelm Furtwängler, chemat să răspundă pentru simpatia sa pronazistă. În fața instanței publicului contemporan sînt însă aduse și alte caractere, care mai de care mai interesante, astfel încît „procesul” este diversificat, fiecare în parte reprezentînd un caz aparte. Începînd cu Tamara Sachs, fiică de

ofițer al Wehrmachtului și văduvă creștină a unui pianist evreu, ce a fost ajutat la un moment dat de către celebrul muzician ce astfel înțelegea să profite de trecerea deosebită în fața autorităților hitleriste, **Lamia Beligan** și-a dăruit întreaga sa capacitate de sensibilitate pentru a crea un profil atașant acestei eroine cu nervii zdruncinați de tragedia trăită, dar și de lungul chin al încercării de a reabilita ideea de gest umanitar. Criza prin care culminează iruperea sa în scenă dezvăluie vulnerabilitatea unei ființe, altfel oțelită în încercările vieții. Vulnerabilitatea ar putea fi chiar nota comună de care **Radu Beligan**, de astă dată în dubla ipostază de incitant traducător și discret regizor, s-a prevalat în munca de mare profesionalism cu actorii, care își reglează excesele de la reprezentație la reprezentație, îndrumați către un concert armonic.

Costel Constantin este predispus la o portretizare a maiorului american Steve Arnold în tonuri exagerat de acide. El este cel care conduce ancheta, cercetările și chiar campania denigrării. Prima impresie pe care o impune este aceea de modern inchiizitor incult și violent, cu izbucniri temperamentale aproape necontrolate. Abia spre final, confesîndu-se, se dezvăluie obsedat de experiența nefericită de la Belsen, ceea ce îi conferă circumstanțe atenuante pentru comportamentul său intolerant de

Lamia Beligan
Cecilia Bărbora
Costel Constantin

atroce. Îi stă în preajmă o delicată secretară, Emmi Straube, care își are și ea taina ei legată de adevărul despre faima tatălui, participant la complotul împotriva fîhrerului. Cele două interprete, **Cecilia Bărbora** și **Tatiana Constantin**, au avut ocazia să-și individualizeze personajul prin slăbiciunea deosebită pentru muzică, pentru virtuțile speciale ale muzicii, capabilă să îmbîlzească sufletele cele mai aspre și să le recupereze prin artă.

De această parte a baricadei se situează și personajul locotenentului David Willis – un evreu emigrant care și-a cîștigat cu trudă statutul de ofițer al Armatei Americane, dar nu-și uită apartenența etnică. Culmea, el se alătură secretarei, constituindu-se în „apărător din oficiu”, și interpretul **Mihai Călin** face acest lucru uşind de propria candoare ce consună cu datele personajului, deopotrivă timorat și revoltat. **Dan Puric** joacă alternativ același personaj, atribuindu-i un plus de îndrăzneală și

eficacitate. Acest erou este pandant al turnătorului „clasic”, cu evoluție versatilă, cînd umil, cînd agresiv, în tentativa sa de autocamufare și chiar anulare a propriei delațiuni: umorul îi este, lui **Alexandru Bindea**, și de astă dată, un aliat prețios, care însă nu trebuie supralicitat.

Lui **Mircea Albulescu** i-a revenit dificila misiune de a-l încarna pe dirijorul inculpat pentru vini greu de demonstrat și mai ales greu de evaluat pe o scară morală fermă, rigidă. Fiindcă etica își are limitele ei în confruntarea cu viața reală. Care viață își are meandrele ei ascunse ce implică și orgoliul și lășitatea, și frica și obediența, și temeritatea și generozitatea. Doar suma acestor contradictorii impulsuri putînd da adevărata dimensiune a ființei umane. **Mircea Albulescu** navighează și prin acest hățiș umoral, detaliind copios și minuțios fiecare nuanță, într-o memorabilă creație, pledînd strălucit pentru toleranță.

IRINA COROIU

HUMANITAS

Cartea care dărmuie

Ultima apariție
C.S. LEWIS
Despre minuni
Cele patru iubiri
Problema durerii
în col. Terra lucida
coordonată de Andrei Pleșu

În curînd
RENÉ GUÉNON
Simboluri ale științei sacre

STEPHEN HAWKING
Visul lui Einstein
și alte eseuri

JOSÉ ORTEGA Y GASSET
Tema vremii noastre

DIN SUMARELE NUMERELOR VIITOARE

- Reforma în televiziune: interviuri cu **Sanda Vișan**, **Alexandru Sassu**, **Radu Nicolau**,
- Interviu cu **Sorin Pantiș**, ministrul Comunicațiilor
- **Dan C. Mihăilescu**: cronică literară
- **Magda Cărneci**: Jurnal parizian II
- **Gheorghe Grigurcu** despre antologia de poezie a lui **Andrei Codrescu**
- **Andrei Marga**: „Criza și relansarea științelor umaniste”
- **Daniel Vighi** despre descentralizare

FULBRIGHT POSTDOCTORAL RESEARCH AND LECTURING AWARDS TO THE UNITED STATES FOR 1998-1999

The Office for the U.S.-Romanian Educational and Scholarly Exchanges, the Fulbright Commission is pleased to announce the annual competition for Fulbright Senior grants for research or lecture in the United States. Preference will be given to subjects related to the social, economic and political changes in Romania.

RESEARCH AWARDS: Postdoctoral research in all fields (with the exception of clinical medicine).

UNIVERSITY LECTURER AWARDS: For lecturers in Romanian studies (language, history, culture and civilization).

- **Grant duration:** Up to one academic year.
- **Age:** Preference is given to applicants under 50.
- **Citizenship.** Applicants must be citizens of Romania.
- **Sufficient English proficiency** to pursue proposed activities in the U.S.
- **Doctoral Degree** or equivalent.
- A detailed statement of proposed activity for research or lecturing at an American institution.

Application forms will be available at the Fulbright Commission, beginning on September 1. **The deadline for submission of completed applications is October 31, 1997.**

Please contact:
Fulbright Commission,
Str. Australului 15, București
Telephone (01)210-4914, 250-4449;
Fax (01)210-4915
Monday-Thursday 10:30 AM-4:30 PM

ASCULTĂ

BBC

PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREȘTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

DAN C. MIHĂILESCU

CRONICĂ DE CARTE

O dezamăgire cu farmec

NAE IONESCU,

Correspondența de dragoste (1911-1935),

ediție de Dora Mezdrea, 2 vol., 483 + 396 pp., editura Anastasia

Se știe: atît elanul iconoclast, cît și fanatismul iconodul se echilibrează ferit în fața adevărului crud și documentat. Acceptat și înțeles din unghi documentar, orice subiect, venerat sau detestat cu egală fervoare, rămîne un subiect pur și simplu redutabil. Adică unul luat în seamă, eventual de temut, dar la modul intelectual, nicidecum visceral.

Patima – fie encomiastic, fie denigrator – a caracterizat și destinul post '89 al lui Nae Ionescu. Lucru regretabil, desigur, însă absolut firesc după atîtea decenii de „fruct oprit” și persistentă demonizare a personajului. Nu altfel s-a întîmplat cu mareșalul Antonescu și regele Mihai, cu carlismul și legionarismul ș.a.m.d. Între spectacolul mersului pe ape și dansul pe cărbuni închini, prea puțin lume preferă banalul mers pe cărare.

Așa încît am avut, în ultimii ani vreo patru, cînti Nae Ionescu. Unul al generației lui Mircea Eliade, așa cum îl revelează memorialistica de toate gradele: profesorul ideal, idol hedonist și maiuetic, stimul cathartict, generator de energii spirituale, simultan frate și părinte, diavol și duhovnic, pe scurt – un fascinant model de arhitectură culturală și autoconstrucție impulsivă în social. Și, firește, întipărit în fel și chip în largă serie de emuli, de la Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, C. Noica și V. Băncilă, la Mihail Sebastian, Emil Cioran, Haig, Jeani și Arșavir Acterian, C. Floru, P. Manoliu, trecînd prin Paul Sterian, P. Comarescu, Mișu Polihroniade, V. Marin și cîți alții.

La antipod, acel Nae Ionescu păstoriind barbare elanuri studentești care l-au torturat o noapte pe tîrîrul comunist Gogu Rădulescu în subsolul căminului medicinștilor de pe cheiul Dimboviței și devenit apoi, cu dreptate, „la Bête noire” pentru cel puțin jumătate din opera lui Z. Ornea. Ia între extreme, feluri și feluri de dușmani sau imitatori, de la cei impregnați de naîsm, cu sau fără voia lor (de la G. Racoveanu, Sandu Tudor, P.M. Balș, la Eugen Ionescu, M. Iovici, I. Dobridor, I. Cantacuzino), pînă la rivalii de talia lui N. Iorga, Crainic și însuși Carol II, toți aceștia avîndu-și destule prelungeri în zilele noastre. Prelungeri în majoritate benigne, mă grăbesc să adaug, în ciuda cîtorva aparente. Asta fiindcă vehemența antioccidentală, idealul etnocratiei, deziluzia democrat-parlamentară, antiliberalismul și fundamentalismul ortodox sobornicesc – caracteristice naîsmului de după 1934 – servesc astăzi exclusiv de butaforie politică ori de cochetație doctrinară pentru unii intelectuali cu ludicul șocant ori pentru unele minorități cu nostalgii izolaționist-dictatoriale.

Să vezi și să nu crezi

Una peste alta, salutînd edițiile Nae Ionescu apărute în principal în Biblioteca Apostrof și la editura Timpul, și amintind esențiala evocare semnată de Mircea Vulcănescu publicată acum cîțiva ani la Humanitas, fapt e că Nae Ionescu a fost prea puțin obiect de studiu echilibrat, nepărîntor și limpede, adică nuanțat și contextualizat cum se cuvine; cu Dan Ciachir și Ioan Buduca într-o parte, cu Z. Ornea, Alexandru George sau Adrian Marino în cealaltă și cu Marita Petreu la mijloc, e cam dificil să-ți afli locul și răgazul pentru o atenție corectă prețului a fenomenului. În orice caz, revin la ideea de la început; pînă la verdictul noi, e încă mult loc nu doar pentru pledoarii, dar mai ales pentru docu-

mente.

Un astfel de document, foarte important pentru înțelegerea omului Nae Ionescu

(1890-1940), dar în special a tîrîrului, este corespondența cu Elena-Margareta Fotino (1889-1971), cea care i-a fost soție din noiembrie 1915 pînă în 1937 și care i-a dăruit cei doi fii, pe Radu Mircea (n. 1917) și Răzvan (n. 1918).

Să vezi și să nu crezi: Nae Ionescu, faimosul în epocă (și cu atît mai virtuos în posteritatea invariabil lacomă să așeze pe soclu legenda și nu modestul adevăr) pentru crailicul semi-aristocratic și plezirismul provocator, se revelează a fi la 20 de ani de-o incredibilă cumințenie și de-o temeinicie moral-sentimentală aproape bătrînicioasă, înfinit mai transilvănean decît o presupunea drăcușorul peștiș al Brăilei. Amantul lufieric al Marucăi Cantacuzino, omul lumizinelor șocînd Bucureștii, fortitorul cotloanelor marii politici, familiarul Palatului și al cercurilor financiar-industriale anglo-franco sau germanofile etc. este, în aceste scrisori, la vîrsta studentiei care-mpușcă francul, așteptînd leuții lunari pentru pingelirea ghetelor și schimbarea pălăriei, la vîrsta primelor declarații de amor într-o grădină cehoviană. Omul scandal într-o vreme a tuturor scandalurilor se dezvăluie la 22 de ani un plăcut amestec de seriozitate și autoironie, de modestie, orgolii, candoare și calcul („stîngaci și timid atunci cînd nu am motive să fiu, batjocoritor și obraznic atunci cînd nu trebuie să fiu, eu îmi dau seama că nu pot să am niciodată destulă căldură și destulă îndemînare ca să stăpînesc... gradul de expansiune convenabil”), de-o neașteptată, tandră tristețe metafizică, eminescianizînd într-o Brăilă de tot mercantila. Sulfurosul nietzscheano-dostoievskian de mai tîrziu stă aici la un pas de Rică Venturiano („de cîte ori mă gîndesc la d-ta, mă gîndesc cu aceeași emoțiune care mă ridică deasupra practicei obicinuite și care mă împiedică definitiv de a vedea lucrurile așa cum le vede toată lumea”, text din mai 1912, cînd, ce-i drept, Caragiale încă mai trăia). Donjuanul dorlotat de banii lui Aristide Blank (între alții) și otrăvit – spune legenda – din vină regală – oarecum prin intermediul fulminantelor grații ale Celicică Delavrancea – ne apare aici a la „geniu pus-tiu”, în rasă cvasicalugărească („nu am făcut din trupurile noastre instrumente de plăceri perverse, iar jertfa trupului tău a fost, după cuvînta Bisericii noastre, o taină sfîntă și curată, ca însuși sufletul tău neîntinat de murdăriile vieții”, febr. 1917), încercînat de studiu, sărăcie și dorință de afirmare socială.

Paloarea junelui logician

Jucăușul atlet al trăirismului de mai tîrziu este aici un adolescent excesiv de sobru chiar și în iubire („poate prea sint raționant cu tine”, 21 aug. 1912). „Dacă în încercările mele filosofice fac antiintelectualism – îi scrie el viitoarei soții în iunie 1914, de la Göttingen – este pentru că mi se impun – prin dragostea mea – celelalte facultăți sufletesti. Nu am crezut niciodată că aș putea fi un pasionat, și totuși, sub iubirea mea în aparență calculată, rece și sigură nu este decît pasiunea”. „Eu sint, revine el, un om rece, măsurat și sec în manifestările mele, și eu te-am deprins cu ideea că nu pot să am în dragoste avîntul care întovărășește pasiunea adînci”. Fascinația „sufletului apostolat” bîntuie și studenția germană a lui Nae Ionescu.

În fine, socraticul cel rece, mentorul arhistimulativ al unei generații definitiv înrobite combustiei totale, devoratoare,

de la treapta spiritualului pur pînă la apologia virilității, ne surprinde acum – adică la 1914 – prin tonul schopenhauerian, paloarea de inger căzut și agresta consumare a eșecului: „Încrederea mea, mindra mea încredere în mine scade pe zi ce trece; am devenit mai bănuitor, pentru că am devenit mai fricos, iar nervii au scăpat din friul în care îi struneam prea după bunul meu plac; te gîndești că ceream Germania și acu, cînd am căpătat-o, nu-mi mai place. Așa e, dar Germania a venit pentru mine prea tîrziu” (24.I.1914); „Aci am trăit patru luni și am avut timpul să mă gîndesc la toate. Scepticismul meu, pe care adesea îl gîndeam ca pe o efflorescență a tineretii mele generoase, a prins rădăcini puternice, așa de adînci, că le cred definitive. În jurul meu s-au prăbușit toate lumile de gînduri și mă plimb așa printre ruinele pe cari nu le vîd decît eu, fără să am cel puțin darul de a le putea plînge. Și astfel, filosofia, în care am pus adeseori sufletul din sufletul meu, nu mai e astăzi decît o meserie oarecare” (10.II.1914); „Eu am adus în dragostea noastră tot ce am avut mai bun; dar deja eu nu mai eram decît sfîrîmăturile obosite, resturile unei vieți” (2.IV.1914); „Mă simt din ce în ce mai deplasat în această atmosferă de atroce și imorală americanizare a vieții. Sunt de 25 de ani. Nădăduiesc că jumătate de viață am trăit-o; și nu am făcut nimic” (9.X.1914); „Dacă sub anumite raporturi autosugestia nu-mi lipsește, sint absolut nul ca imaginație și nul ca avînt (...) Și cu cît înțelegi că afeceținea ta pentru mine crește umbrindu-ți sufletul – cu atît uscăciunea... științifică a iubirii mele te va fi apăsă mai greu. Ea mă apasă și pe mine” (27.VIII.1915).

Dar să nu ne pripim

Să nu ne pierdem, însă, cu firea: cele aproximativ 260 de scrisori ale lui Nae Ionescu, cuprinse aici, nu schimbă radical imaginea personajului și nu constituie un document esențial pentru înțelegerea viitorului doctrinar și politician. Adevărat, ceva semne incitante din acest unghi apar aici – cum vom vedea –, însă a ne grăbi cu concluziile cum că ACESTA și AICI ar fi integral-adevăratul Nae Ionescu ar fi o eroare.

Sinuos, șocant, capricios, cameleonic, Nae Ionescu e greu de încastrat într-o formulă, cu atît mai mult cu cît el însuși adora (cu un cinism adesea irrespensabil) giureta socio-politică și amorală, la suflarea căreia totul devine și nimic nu se alege. Ce era azi primat spiritual devenea miine primat politic și vice-versa, pragmaticul făcea casă bună cu idealistul ș.a.m.d. Pe de altă parte, cele două volume îngrijite cu desăvîrșită seriozitate de Dora Mezdrea au – în ciuda anvergurii cronologice (1911-1935) un miez ferm controlat/limitat, și anume: 1913-1917.

Mai concret: dacă avem 74 de texte pe 1913, 143 din 1914 și 102 din 1917, apoi din 1920 pînă în 1930 inclusiv nu avem decît vreo 50-60. Prin urmare, punctele nodale din biografia lui Nae Ionescu acoperite de această corespondență sint: debutul relației sentimentale cu viitoarea soție (1911-1912), perioada studenției germane (1913-1914) și a prizonieratului la Hanovra (1916-1917). E mult, desigur, însă deloc hotărîtor. E doar o piesă dintr-un puzzle (epistolat și nu numai).

Ceea ce, încă o dată, nu sleiește nicidecum forța suculentă a Portretului. Istoricul generației '27 va găsi, de pildă, tot felul de semne captivante aici, de genul: „Încă o dată: fii așa cum ești” (I, 105); „dar să vezi și să simți altfel decît vrei și simți! Ce copilărie” (I, 86); „de ce să te ocupi prea mult cu filosofia? E o mizerie. Fereste-te de ea, pentru că vei simți odată nevoia de a nu mai fi sinceră cu lumea cealaltă – sau te vei disprețui pe tine însăși” (I, 271, despre „specia imundă a profesorilor de filosofie” v. și I, 417, temă recurentă a Generației, la Eliade și Cioran îndeosebi). Tot așa, sint de notat cîteva stop-cadre: Nae declarînd că, în adolescență, predilecia lui lisus i se părea „stupidă” (I, 81), Nae ironizîndu-i pe studenții manifestînd antisemitism contra piesei *Manasse* (I, 221), caracterizîndu-l pe I.G. Duca de „îngîmfat, impertinent, slugoi al lui Brăilănu” (I, 424), acuzînd expansionismul german (II, 107) și erorile Angliei față de relația subterană ruso-germană care a dus la Revoluția din 1917 (II, 215).

Femininitatea: patimă și cumințenie

Din păcate, nu-mi rămîne mai deloc spațiu pentru a onora (așa cum, din plin, i se cuvine) figura Elenei Fotino. Temperament sangvin, fire pătimașă, „arzătoare”, cum își spune, voluntară, cu scris ascuțit și repede la verdict, ființă pe cît de impulsivă și nesupusă, pe atîta de cumințe în adorație, ea compune o imagine mult mai complexă decît ar fi presupus-o natura simplului destinatar de sentimente epistolare și receptor erotic. Sigur, în esență avem de-a face cu tipica iubire a fetei de pension, de familie bună, respectîndu-și mediul, cutumele, părinții, nu fără istericale (I, 156) și nu fără „predispoziția spre suferința fictivă” (I, 101), dar venerîndu-și iubitul cînd ca o „discipolă” (I, 62) sau ca pe-un „prieten drag” (I, 178), cînd la modul dăruirii totale, pur și simplu: „eu nu trăiesc decît prin d-ta și pentru d-ta”, scrie ea în mai 1912. „Iubindu-te pe tine, învăț să trăiesc”, spune în aprilie 1913, pentru ca, după mai bine de două decenii, după despărțire, în decembrie 1937, să conchidă: „Oare n-am existat decît în funcție de Nae?”.

De fapt, toată imaginea Elenei Fotino se redimensionează brusc, grație fragmentelor de *Jurnal* din final (II, 368-371). Ediția Dorei Mezdrea, atît de generoasă (chiar pînă la exces) cu notele explicative de context politic, este, aici, discretă. Poate că în chip firesc: episoadele de gelozie precum cel din ianuarie 1914, apoi notațiile din iunie 1925 („Ne relativizăm în măsura îmbătrînirii noastre. Amoriurile noastre? Prostii toate. Nu mai putem avea (...) Cu toate neînțelegerile noastre, noi ne-am completat și ne-am unit indisolubil. Orice am da altor iubiri, nu va fi niciodată de aceeași calitate (...) știu că te vei reîntoarce la mine. O să ai o curiozitate? un moment de slăbiciune a simțurilor? Ei?!” etc.) vorbesc îndestul. În orice caz, modul de redactare a Jurnalului, împreună cu o serie de notații de ludică filosofare pasională din corespondență, cu umor înțeles și finețe micalită cînd e vorba de morală și etnocracare (I, 237, 83, 364, 426, 450, 464 și II, 10, 130) o propulsează pe Elena Fotino direct înspre inteligența pătimașă de tip Jeni Acterian. Poate că marea surpriză a cărții aici rezidă, cine știe? Cum ar veni, dosarul „rămîne pe rol”.

Avizul Parlamentului European din decembrie poate fi favorabil României

Interviu cu ION JINGA, secretar I la misiunea României pe lângă Uniunea Europeană de la Bruxelles, realizat de Răzvan Paul

Triunghiul decizional

Cum apreciați decizia Comisiei Europene de a începe negocierile doar cu șase țări, neincluzând printre acestea și România?

În momentul actual, aș putea spune că era o decizie previzibilă, pentru că, la Bruxelles, noi aveam semnale, cam cu o lună jumătate-două înainte, că se conturează și o astfel de variantă. În procesul de pregătire a avizelor, procedura este următoarea: avizele sînt pregătite de către Comisia Europeană, însă decizia de începere a negocierilor o ia Consiliul European, care este format din șefii de stat ai celor 15 țări membre, asistați de către miniștrii lor de Externe. Această decizie, care se va lua la summit-ul de la Luxemburg, din decembrie anul acesta, trebuie să primească avizul favorabil din partea Parlamentului European. Acesta este ceea ce, în limbaj comunitar, se numește „triunghiul decizional”: Consiliul, Comisia și Parlamentul European. Este un echilibru sensibil de forțe și, în general, în deciziile importante, nici o instituție nu poate să treacă peste poziția celorlalte. Cum stăm în momentul de față? Între variantele care s-au vehiculat în ultimele 6 luni la Bruxelles, cu privire la începerea de negocieri, era una de bază: să se înceapă în același timp cu toți candidații și apoi detașarea să se facă în funcție de performanțe. O altă variantă spunea să se înceapă cu mai puțini – doi, trei, patru. Conferința interguvernamentală de Revizuire a Tratatului de la Maastricht nu s-a încheiat cu succesul scontat; practic, s-a reușit, după eforturi substanțiale, să se ajungă la un acord doar în privința introducerii monedei unice; referitor la reforma instituțională, care era un element esențial pe agenda acestei conferințe, nu s-a ajuns la o soluție de compromis. Pentru a se ieși din impas, s-a propus următorul lucru: structura instituțională rămîne așa cum este în momentul de față și se încep negocierile de aderare, așa cum s-a promis încă de la summit-ul de la Madrid, din 1995. În momentul în care prima țară va ajunge în faza să ratifice Tratatul de aderare, atunci se va pune problema revizuirii ponderii voturilor în Consiliu. Este o problemă care poate dura cîteva ani. Din momentul în care se ia în calcul revizuirea ponderii voturilor în Consiliu, adică acel echilibru între statele mari și cele mici, se pune și problema reducerii numărului de comisari în cadrul Comisiei Europene. Acum sînt 20 de comisari, țările mari au cîte doi, cele mici, cîte unul. În momentul în care primul tratat de aderare intră în vigoare, țările mari renunță la al doilea comisar și automat numărul lor coboară la 15; pentru a se restabili cifra de 20, este clar că doar cinci țări trebuie să intre. Pentru al șaselea stat care va adera este necesară o nouă conferință interguvernamentală, care să pună pe tapet problema reformei instituțiilor, de fapt, reforma administrației comunitare. Administrația comunitară a fost concepută inițial să lucreze pentru șase state și a crescut treptat la 15. Or, mecanismele care erau bune pentru șase state se dovedesc greu de controlat pentru 15, va fi și mai greu pentru 20 de state. În acest context, Comisia a găsit ca soluție rapidă începerea negocierilor cu un număr restrîns de state, astfel încît să nu se complice mai mult decît era cazul. Ei bine, dincolo de asta, există desigur și alte argumente. Comisia este o instituție birocratică, în sensul bun al cuvîntului. Este un organism care numără în total 20.000 de funcționari și este structurată ca un guvern european, cu competențe corespunzătoare. Diviziunea muncii este afît de bine pusă la punct, încît funcționarul care se ocupă, de exemplu, de telecomunicații, nu știe și nici nu-l interesează ce se întîmplă în sectorul de transporturi sau de protecție a mediului. În schimb, pe bucată de care este responsabil, el este persoana care cunoaște cel mai bine problemele. Cînd se face un aviz al Comisiei pentru începerea de negocieri, se analizează fiecare segment în parte. Analiza se face după un sistem-grilă, conform unor criterii. Aceste criterii sînt puse într-o ecuație în care factorul politic intră puțin sau foarte puțin. Fiecare funcționar verifică în ce măsură îndeplinești criteriile lui. Nu el trage concluzia,

el doar își realizează segmentul său. Aceste bucăți, ca într-un joc de puzzle, se adună și, la nivel politic, se ia o decizie.

Principalul nostru dezavantaj este sfera economiei

De ce nu se află și România printre aceste șase țări? Care sînt criteriile pe care ea nu le-a îndeplinit?

Criteriile generale de aderare, stabilite încă din '93, la Copenhaga, sînt următoarele: 1) **statul de drept, democrația, respectarea drepturilor omului, respectarea drepturilor minorităților**; 2) **economia de piață, viabilă și capabilă să facă față concurenței pe piața comunitară**; 3) **acquis-ul comunitar**, adică întregul ansamblu al legislației UE, care trebuie nu doar adoptat, ci și pus în practică în legislația internă a fiecărei țări și 4) **capacitatea fiecărei țări-candidat de a-și asuma responsabilitățile în domeniul politicii externe și de securitate comună și moneda unică**. Ei bine, plecînd de la aceste criterii, principalul nostru dezavantaj l-a constituit sfera nu tocmai grozavă a economiei. Primul criteriu, cel politic, este îndeplinit. Chiar dacă în avizul Comisiei formularea este ușor ambiguă, am văzut că d-na Karen Fogg, șefa Comisiei Europene la București, a făcut o rectificare, afirmînd că România îndeplinește criteriile democratice, nu doar se află pe drumul îndeplinirii lor. Referitor la adoptarea și adaptarea **acquis**-ului comunitar la legislația noastră, precizez încă o dată că nu este suficient să adopti o lege care se află în concordanță cu norma comunitară. Trebuie și să o pui în aplicare, iar asta presupune, dincolo de treaba legiuitorului, oameni formați și capabili să aplice legea respectivă. Ajungem, astfel, la reforma administrativă, unde este nevoie de administratori în sensul cel mai bun al cuvîntului. Administrația trebuie să fie capabilă să înțeleagă procesele comunitare, să înțeleagă legislația comunitară și să știe să o aplice.

Trebuie să convingem UE că ritmul reformei va fi menținut

Ce trebuie să facă România în zona economico-administrativă pentru a intra în viitor în UE?

Jocurile nu sînt încă făcute cu privire la începerea negocierilor. Decizia va fi, în final, una politică. Pînă atunci, Parlamentul European își pregătește și el propriul aviz, care va desemna poziția Parlamentului European cu privire la procesul de lărgire, în general, și la candidatura și pregătirea fiecărei țări pentru începerea negocierilor. Dacă reușim să convingem în următoarele luni că România este capabilă să facă față nu doar procesului de negocieri, dar și cerințelor impuse de UE, atunci putem spera ca avizul Parlamentului European, care, probabil, va fi făcut public la începutul lunii decembrie, să fie unul pozitiv. Noi trebuie să convingem UE nu de cît de buni sîntem acum, ci că, pe parcursul acestui proces de negocieri, care poate dura doi, sau patru sau opt ani, ritmul reformei și al schimbărilor economice în România poate fi menținut și că, la sfîrșitul intervalului, România va arăta altfel. Atunci, noi trebuie să-i convingem că nu reprezintă un pericol pentru UE începerea de negocieri cu România, pentru că ea nu poate intra mîine în UE, ca să pună în pericol politica agricolă comună, să aibă nevoie de subvenții enorme pentru reconversia industriei ș.a. Chiar dacă nu începem negocierile, UE are proiecte de sprijinire a țărilor candidate, așadar, banii, mai mulți sau mai puțini, care vin de la UE vor fi aceiași. Este important ca noi să fim prinși în acest proces, pentru că aceasta îți oferă, mai întîi, un stimul pe plan intern, deoarece reforma poate fi argumentată, justificată. De cînd, în cazul în care nu începem negocierile, va fi puțin mai greu de explicat de ce trebuie să facem anumite lucruri acum, din moment ce nu am început negocierile. Pe ei nu îi

afectează, la nivel comunitar, o astfel de decizie. Singura problemă care s-ar putea pune ar fi că, negociînd cu toți în bloc, echipa de negociatori comunitari trebuie să fie mai mare. Acestea sînt probleme care își pot găsi o soluție de compromis fără mare dificultate. Aș mai adăuga că, deși avizul Comisiei are o importanță bine cunoscută, au fost situații în care avizul a fost negativ, dar negocierile au început. Totodată, au fost situații în care avizul a fost pozitiv, iar negocierile nu au început. De exemplu, Turcia, din punct de vedere economic, a primit aviz favorabil. Politic, avizul a fost negativ. Turcia nu a început negocierile. Grecia a primit aviz negativ și, totuși, negocierile au început și a devenit țară membră UE. Deci, factorul politic a prevalat.

Ce faceți dv., în mod concret, pentru a influența în mod pozitiv decizia finală?

În septembrie, Delegația Parlamentului European se va afla la București și, dacă la acel moment vom putea prezenta un set de măsuri (și progrese) adoptate și realizate de România în intervalul scurs între momentul prezentării avizului și luna septembrie, putem încerca să convingem că ritmul de care vorbeam mai înainte poate fi asigurat. După aceea, trebuie făcută o evaluare pe domenii: ce anume este menționat în avizul Comisiei și în ce măsură corespunde realității de acum. Trebuie să luăm în calcul că acest aviz nu este făcut ca să reflecte momentul actual. Datele sînt strînse cu trei, patru sau șase luni în urmă. Există și aici o inerție administrativă. Dincolo de această autoevaluare actualizată care trebuie prezentată rapid Comisiei Europene, Consiliului de Miniștri și Parlamentului European, va fi important ca, la interval de două-trei săptămîni, un progres cît de mic să fie adus la cunoștința factorilor comunitari, să creăm imaginea reală a unui ritm care poate fi susținut, a ceva care se mișcă. Nu cred că e cazul să începem să ne lamentăm că alții încep negocierile și noi nu, trebuie să ne jucăm șansa pînă la capăt. Oricum, drumul trebuie continuat în aceeași direcție. Personal, nu cred că există cale de întoarcere. De asemenea, tot ce se va face în țară va trebui să fie rodul unei acțiuni concertate între Ministerul de Externe, Departamentul pentru Integrare Europeană și principalele ministere implicate în acest proces.

A consemnat RĂZVAN PAUL

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU Redactor-șef adjuncț: RODICA PALADE Publicist comentator: ANDREI CORNEA
Redactori: ILIAN ANGHIEL, RĂZVAN PAUL, MARIAN CHIRIAC, ALIC MIRZA ; Grafician: DAN PERJOVSCHI ; Contabil șef: ALINA CORBU ; Șef serviciu marketing-distribuție: MIRCEA VLAD IONESCU ; Asistent marketing-publicitate: MIHAELA CUCU ; Secretariat: ELISABETA OLEA
Difuzare, abonamente: Constantin Satalla, Alexandru Petrea ; Operator calculator: Lidia Cristescu ; Corectură: Adriana Bobeică, Rodica Toader, Mara Ștefan ; Casierie, abonamente: Mihaela Antonescu .
Rubrici: ILIE ȘERBANESCU (comentariu economic), ȘERBAN ORESCU, ZOE PETRE, EMIL HUREZEANU, DAN PAVEL, RADU CĂLIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA, MARIUS BĂZU (comentariu politic), H.-R. PATAPIEVICI eseu („Idei în libertate”), DAN C. MIHĂILESCU (cronică literară), MAGDA CĂRNECI (comentariu cultural), IRINA COROIU (cronică de teatru).
Consiliul consultativ „22”: MONICA IOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHAI ȘORA, ȘERBAN PAPACOSTEA, VIRGIL NEMOIANU, SORIN ALEXANDRESCU, MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEI, VLADIMIR TISMANEANU, GABRIEL ANDRESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI
Tipărit la FED, Tehnoredactare computerizată, „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76, e-mail: r22@22.sfos.ro, http://www.sfos.ro/cultura/22/ Responsabil de număr: MARIAN CHIRIAC
Număr tipărit cu sprijinul FUND FOR CENTRAL AND EAST EUROPEAN BOOK PROJECTS și al FUNDAȚIEI SOROS
ISSN-1220-5761